

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Lucie Valdová

Incidenční spory v insolvenčním řízení

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Tomáš Pohl

Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): květen 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou prací vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 170 574 znaků včetně mezer.

V Praze dne 24.05.2023

Lucie Valdová

Poděkování

Děkuji tímto JUDr. Tomášovi Pohlovi za ochotu, vstřícný přístup a odborné vedení při zpracování této diplomové práce.

Obsah

Úvod	7
1. Právní úprava a charakteristika insolvenčního řízení a incidenčních sporů	9
1.1. Právní úprava.....	9
1.2. Charakteristika insolvenčního řízení a úpadku	9
1.3. Charakteristika incidenčních sporů	10
1.4. Výčet incidenčních sporů	11
2. Průběh a specifika incidenčních sporů	13
2.1. Zahájení incidenčního sporu	13
2.2. Příslušnost a obsazení soudu	14
2.3. Použití občanského soudního řádu a zákona o zvláštních řízeních soudních	16
2.4. Odmítnutí žaloby, zastavení řízení	18
2.5. Projednání incidenčního sporu	19
2.6. Provádění důkazů	20
2.7. Forma rozhodnutí v incidenčních sporech	21
2.8. Náklady incidenčního sporu	22
2.9. Pokračování incidenčního sporu po skončení insolvenčního řízení.....	24
3. Spory o pravost, výši nebo pořadí přihlášených pohledávek	27
3.1. Popěrné právo insolvenčního správce a jeho obsah	27
3.2. Dohlédací činnost insolvenčního soudu	29
3.3. Popěrné právo dlužníka a jeho obsah	30
3.4. Popěrné právo přihlášeného věřitele a jeho obsah	31
3.5. Popěrný úkon – povaha a náležitosti	34
3.5.1. Obsahové náležitosti	34
3.5.2. Určitost popěrného úkonu	35
3.5.3. Vázanost důvody popření	36
3.5.4. Eventuální popěrný úkon, kumulace popěrných úkonů.....	36
3.6. Popření pravosti pohledávky	37
3.7. Popření výše pohledávky.....	39
3.8. Popření pořadí pohledávky.....	40
3.9. Odporové spory	45
3.9.1. Odporový spor při popření pravosti a výše nevykonatelné pohledávky ..	45

3.9.2.	Odporový spor při popření pravosti a výše vykonatelné pohledávky.....	48
3.9.3.	Oporový spor při popření pořadí pohledávky	53
3.9.4.	Kontrola přihlášky ze strany insolvenčního soudu	54
4.	Spory o určení pořadí pohledávky dle ustanovení § 203a insolvenčního zákona	55
5.	Spory o vyloučení věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty z majetkové podstaty nebo o vydání výtěžku zpeněžení podle § 225 odst. 5.....	58
5.1.	Vyřazení majetkových hodnot ze soupisu majetkové podstaty.....	59
5.2.	Vynětí majetku z majetkové podstaty	59
5.3.	Vyloučení majetku ze soupisu majetkové podstaty	60
5.3.1.	Aktivní a pasivní věcná legitimace	60
5.3.2.	Zpeněžení sporného majetku	61
5.3.3.	Výlučná pravomoc insolvenčního soudu	62
5.3.4.	Lhůta pro podání žaloby	62
5.3.5.	Nakládání s majetkem, který je předmětem žaloby	63
6.	Spory o vypořádání společného jmění dlužníka a jeho manžela.....	64
7.	Spory na základě odpůrčí žaloby	67
7.1.	Předmět odporovatelnosti – obecná a speciální skutkové podstaty	67
7.2.	Vztah k neúčinnosti dle § 111 odst. 3 a § 246 odst. 2 insolvenčního zákona	68
7.3.	Vliv neúčinnosti právního jednání na jeho platnost	69
7.4.	Dlužníkovu plnění z neurčitých právních úkonů	69
7.5.	Aktivní a pasivní legitimace, odpůrčí žaloba	72
8.	Spory o náhradu škody na majetkové podstatě vzniklé porušením povinností insolvenčním správcem	74
9.	Spory o platnost smluv dle § 233 a § 289 insolvenčního zákona.....	77
9.1.	Spory o platnost smluv dle § 233 odst. 3 insolvenčního zákona.....	77
9.2.	Spory o platnost smluv dle § 289 odst. 3 insolvenčního zákona.....	78
10.	Spory o určení, zda tu je či není právní vztah nebo právo týkající se majetku nebo závazků dlužníka, je-li na takovém určení naléhavý právní zájem	80
11.	Spory dle ustanovení § 178 a § 179 insolvenčního zákona.....	82
11.1.	Spory dle ustanovení § 178	82
11.2.	Spory dle ustanovení § 179.....	83
12.	Spory dle ustanovení § 186 odst. 2 insolvenčního zákona	85
13.	Spory dle ustanovení § 373 odst. 6 a § 385 odst. 6 insolvenčního zákona.....	86
14.	Řízení dle ustanovení § 66 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb.	88

Závěr.....	90
Seznam použitých zdrojů.....	92
Název diplomové práce, abstrakt a 3 klíčová slova v českém jazyce	96
Title of thesis, abstract and 3 keywords	97

Úvod

Cílem této diplomové práce je vytvořit ucelený přehled týkající se incidenčních sporů vyvolaných v rámci insolvenčního řízení.

Téma diplomové práce bylo zvoleno s ohledem na skutečnost, že úprava insolvenčního řízení doznala v posledních letech, především v roce 2019, podstatných změn. Zdůraznit je třeba neustále se rozvolňující zákonem stanovené podmínky pro vstup do insolvence, a to především v oblasti řešení úpadku formou oddlužení, kde odpadla dříve stanovená minimální spodní hranice uspokojení věřitelů. V důsledku toho lze poukázat na stoupající počet zahájených insolvenčních řízení, což současně otevírá prostor pro nárůst počtu incidenčních sporů.

Autorka se zaměří především na aktuálně platnou právní úpravu a hojnou judikaturu, která výklad jednotlivých ustanovení týkajících se incidenčních sporů významně ovlivňuje.

V první části bude obecně rozebrána právní úprava a charakteristika insolvenčního řízení jako takového, včetně incidenčních sporů. Druhá část se zaměřuje na specifika a průběh řízení o incidenčních sporech, a to od jeho zahájení až po možnost pokračování v incidenčním sporu po skončení insolvenčního řízení. S ohledem na dikci § 7 insolvenčního zákona bude poukázáno na odchylky od obecného občanského soudního řízení, jehož úprava se na řízení o incidenčních sporech aplikuje přiměřeně.

Zvláštní pozornost bude ve třetí části diplomové práce věnována incidenčním sporům o pravost, výši a pořadí pohledávek. Autorka podrobně rozebere jednotlivé aspekty, především práva a povinnosti subjektů nadaných popěrným právem, specifika jednotlivých odporových sporů a činnost insolvenčního soudu. Podrobeny bližšímu rozboru budou tyto incidenční spory především s ohledem na skutečnost, že se jedná o nejčetnější spory zahájené v souvislosti s přihlášenými pohledávkami. I s ohledem na důvod, který vedl k volbě tématu diplomové práce, považuje autorka podrobnější výklad k odporovým sporům za nejvýznamnější.

V části čtvrté až čtrnácté budou již obecněji rozebrány též ostatní incidenční spory, které mohou v průběhu insolvenčního řízení vyvstat. V některých případech se autorka zaměří rovněž na vztahy jednotlivých incidenčních sporů, a to především v oblastech, které obecně vzbuzují nejasnosti, příkladem může být podání žaloby o určení neplatnosti smlouvy vedle excindační žaloby na vydání výtěžku zpeněžení.

Diplomová práce vychází především ze samotného insolvenčního zákona, komentářové literatury a rozsáhlé judikatury. Autorka současně pracuje rovněž se znalostmi, které nabyла díky své praxi při studiu, v rámci níž se insolvenčním řízením aktivně věnovala.

1. Právní úprava a charakteristika insolvenčního řízení a incidenčních sporů

1.1. Právní úprava

Základní právní úpravu insolvenčního řízení, a tedy rovněž incidenčních sporů z něj vyplývajících, nalezneme v zákoně č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „insolvenční zákon“ či „InZ“).

V souladu s ustanovením § 7 insolvenčního zákona se současně pro insolvenční řízení a incidenční spory použijí přiměřeně ustanovení zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, týkající se sporného řízení, a není-li to možné, ustanovení zákona o zvláštních řízeních soudních, nestanoví-li insolvenční zákon jinak. Aplikace těchto ustanovení občanského soudního řádu, případně zákona o zvláštních řízeních soudních, je limitována zásadami, na kterých insolvenční řízení stojí, a které nalezneme v ustanovení § 5 insolvenčního zákona.

1.2. Charakteristika insolvenčního řízení a úpadku

Co se obecné charakteristiky týče, insolvenční řízení je zvláštním druhem občanského soudního řízení, ve kterém je projednávám úpadek či hrozící úpadek dlužníka, a to včetně následného způsobu řešení tohoto úpadku. Hlavním cílem insolvenčního řízení je uspořádání majetkových poměrů mezi větších počtem subjektů, tj. věřiteli a dlužníkem.

V souladu s ustanovením § 3 insolvenčního zákona je dlužník v úpadku, jestliže má (i) více věřitelů a (ii) peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a (iii) tyto závazky není schopen plnit. Platební neschopnost, jako třetí z podmínek úpadku, je pak vymezena v ustanovení § 4 insolvenčního zákona.

Způsoby řešení úpadku v insolvenčním řízení můžeme dělit do dvou základních skupin. Jedná se o (i) likvidační způsob řešení úpadku konkursem a (ii) sanační způsoby řešení úpadku, konkrétně reorganizaci a oddlužení.

1.3. Charakteristika incidenčních sporů

Za incidenční spory jsou dle ustanovení § 2 písm. d) InZ považovány spory insolvenčním řízením vyvolané a v jeho rámci projednávány. Incidenční řízení tak na první pohled probíhá jako relativně samostatné řízení, avšak fakticky je úzce spjato s řízením insolvenčním, v jehož rámci bylo vyvoláno.¹ Veškeré incidenční spory se zveřejňují v insolvenční rejstříku v oddíle C a evidují se dle insolvenčního zákona v samostatném rejstříku ICm.

Jak uvádí prof. JUDr. Alena Winterová CSc. „*incidenční spory jsou spory, které je třeba rozhodnout pro potřebu nesporného či jiného zvláštního řízení, které samo pro řešení sporů není způsobilé, protože sleduje jiný cíl. Tímto cílem je uspořádání právních vztahů, sice autoritativní, ale v zásadě bezkonfliktní. Proto mohou mít tato nesporná a jiná řízení jinou procesní podobu, k řešení sporů nevhodnou. Tato nezpůsobilost k řešení sporů spočívá především v jiném okruhu účastníků, než vyžaduje spor. U incidenčních sporů však nikdy nejde o rozsudek na plnění (o exekuční titul). Rozsudkem vydaným v incidenčním sporu má být vyřešen jen základ, tj. otázka, zda se uspořádání práv a povinností ve zvláštním řízení sporného práva týká, anebo netýká. Incidenčním sporům je společné to, že rozhodnutí v nich mají vesměs určovací povahu, aniž by ovšem bylo nutno tvrdit a prokázat naléhavý právní zájem na požadovaném určení, protože žaloba se vždy opírá o výzvu (odkaz či pokyn) soudu daný účastníku ve zvláštním řízení, aby žalobu – zpravidla do stanovené lhůty – podal a řešení sporné otázky tak zajistil.*“²

Podstatou incidenčního řízení je tedy projednání takových sporných otázek, na jejichž vyřešení závisí možnost dalšího postupu v insolvenčním řízení a zpravidla též jeho skončení. Mezi důvody, pro které nejsou tyto otázky řešeny přímo v rámci insolvenčního řízení radíme především (i) předpoklad neúměrného zatížení insolvenčního řízení a (ii) snahu o zajištění odpovídající procesní ochrany subjektivních práv účastníků. Rozhodnutí v incidenčním řízení pak z podstaty věci dopadá pouze na insolvenční řízení, v jehož rámci probíhá.

¹ ERBSOVÁ, Hana. § 159 [Výčet incidenčních sporů]. In: MORAVEC, Tomáš, KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. Insolvenční zákon. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021

² WINTEROVÁ, Alena. Incidenční spory. *Bulletin advokacie*. 2003, č. 4, s. 12 a násl.

Incidenční spory je možno fakticky označit za střet zájmů dvou skupin. Konkrétně pak zájmů věřitelů na rychlém zpeněžení majetkové podstaty dlužníka a dosažení co nejvyššího uspokojení. Na straně druhé pak spatřujeme zájem účastníků řízení i osob nacházejících se mimo toto řízení na ochraně a šetření jejich subjektivních práv, kdy je zajištěno náležité projednání jejich, byť i domnělého, porušení.³

Charakteristickým rysem incidenčních sporů je rovněž určovací povaha rozhodnutí vydaných v jejich rámci, „*neboť se jimi zpravidla řeší otázka, zda se sporného práva týká uspořádání práv a povinností v insolvenčním řízení.*“⁴

1.4. Výčet incidenčních sporů

Insolvenční zákon podává ve svém ustanovení § 159 odst. 1 výčet incidenčních sporů. Z ustanovení § 159 odst. 2 můžeme zároveň dovodit, že ostatní spory, byť související s insolvenčním řízením, nelze za incidenční považovat a použít na ně příslušná ustanovení o incidenčních sporech. Řadíme sem například spory vznikající v souvislosti s povinnostmi insolvenčního správce vymáhat ve prospěch majetkové podstaty dlužníkovy pohledávky⁵, řízení o náhradě škody nebo jiné újmy proti insolvenčnímu navrhovateli⁶, vymáhání pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim postavených na roveň vůči osobě s dispozičními oprávněními⁷ či žalobu na vyklizení zpeněžené nemovitosti proti dlužníkovi.⁸ Tyto spory se pak řídí občanským soudním řádem, přičemž se jedná o samostatné právní věci.⁹

³ SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (3. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 1.

⁴ JIRMÁSEK, Tomáš. § 159 [Výčet incidenčních sporů a důsledky skončení insolvenčního řízení na neskončená incidenční řízení]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (3. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 4.

⁵ § 294 insolvenčního zákona

⁶ § 147 insolvenčního zákona

⁷ § 203 insolvenčního zákona

⁸ § 285 insolvenčního zákona

⁹ MORAVEC, Tomáš, KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. Insolvenční zákon. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 629.

Jak popsáno shora, ustanovení § 159 odst. 1 insolvenčního zákona podává taxativní výčet incidenčních sporů, kterými jsou:

- a) spory o pravost, výši nebo pořadí přihlášených pohledávek;
- b) spory o vyloučení věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty z majetkové podstaty nebo o vydání výtěžku zpeněžení podle § 225 odst. 5;
- c) spory o vypořádání společného jmění dlužníka a jeho manžela;
- d) spory na základě odpůrčí žaloby;
- e) spory o náhradu škody na majetkové podstatě vzniklé porušením povinností insolvenčním správcem;
- f) spory o platnost smluv, dle § 233 a § 289 insolvenčního zákona
- g) spory o určení, zda tu je či není právní vztah nebo právo týkající se majetku nebo závazků dlužníka, je-li na takovém určení naléhavý právní zájem;
- h) další spory, které zákon označí jako spory incidenční, tedy konkrétně:
 - a. spory dle ustanovení § 178 insolvenčního zákona o uložení povinnosti věřiteli zaplatit do majetkové podstaty částku určenou soudem v případech, kdy se k pohledávce věřitelem přihlášené nepřihlíží;
 - b. spory dle ustanovení § 179 insolvenčního zákona o uložení povinnosti věřiteli zaplatit do majetkové podstaty částku určenou soudem v případech, kdy se nepřihlíží k právu věřitele na uspokojení ze zajištění;
 - c. spory dle ustanovení § 186 odst. 2 insolvenčního zákona o určení, že pohledávka věřitele nadále trvá, tedy že nebyla v průběhu insolvenčního řízení uspokojena ani nezanikla jiným způsobem;
 - d. spory dle ustanovení § 373 odst. 6 a 385 odst. 6 insolvenčního zákona o určení výše nebo charakteru pohledávky věřitele;
 - e. řízení dle ustanovení § 66 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, které upravuje důsledky porušení povinností člena statutárního orgánu, přispělo-li toto porušení k úpadku obchodní korporace.

2. Průběh a specifika incidenčních sporů

2.1. Zahájení incidenčního sporu

Základní procesní rámec úpravy zahájení, projednání a skončení incidenčních sporů nalezneme v ustanovení § 160 až § 164 insolvenčního zákona. Incidenční spor, jak se podává ze jmenovaného ustanovení § 160 insolvenčního zákona, lze zahájit jen na návrh oprávněné osoby. Řízení je tedy ovládáno zásadou dispoziční a s ní související zásadou projednací. Tento návrh má povahu žaloby, která se podává u insolvenčního soudu v rámci insolvenčního řízení, ve kterém byl incidenční spor vyvolán. S přihlédnutím k ustanovení § 7 insolvenčního zákona se na obsahové náležitosti tohoto návrhu aplikuje občanský soudní řád, konkrétně ustanovení § 42 odst. 4 o.s.ř. a § 79 odst. 1 o.s.ř. Skutečnosti, které je žalobce povinen v žalobě vylicít za účelem unesení břemene tvrzení, jsou definovány v rámci jednotlivých incidenčních sporů.¹⁰

Rovněž co se lhůt pro podání žaloby týče, jsou tyto upraveny u příslušných ustanovení konkrétních incidenčních sporů. Ve většině případů se jedná o lhůty hmotněprávní, tedy pro jejich zachování je třeba, aby v poslední den lhůty byla žaloba doručena věcně a místně příslušnému insolvenčnímu soudu pod sankcí prekluze. Nedodržení lhůty má za následek odmítnutí žaloby insolvenčním soudem.¹¹ Zmeškání lhůty pro podání návrhu nelze prominout.¹²

Konkrétní ustanovení jednotlivých incidenčních sporů pak určují též okruh účastníků řízení a podmínky aktivní a pasivní legitimace. Účastníky řízení označujeme jako žalobce a žalovaného. V praxi se nejčastěji setkáme se situací, kdy insolvenční správce stojí na straně žalobce, či je žaloba podána proti insolvenčnímu správci, jakožto žalovanému. Účastenství insolvenčního správce tedy bývá charakteristickým rysem incidenčního sporu. Můžeme se však setkat rovněž s případy, kdy insolvenční správce

¹⁰ SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (3. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 8.

¹¹ § 160 odst. 4 insolvenčního zákona

¹² HÁSOVÁ, Jiřina a Tomáš MORAVEC. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Právní praxe

není účastníkem řízení a incidenční spor probíhá pouze mezi věřiteli. Bude se jednat typicky o situace, kdy jedním z věřitelů dojde k popření přihlášené pohledávky jiného věřitele či práva na její uspokojení ze zajištění. Není-li insolvenční správce v pozici účastníka řízení, je insolvenční soud v souladu s ustanovením § 160 odst. 3 insolvenčního zákona povinen vyrozumívat neprodleně insolvenčního správce o rozhodnutích v tomto sporu vydaných.¹³ Je-li návrh na zahájení řízení podán neoprávněnou osobou, insolvenční soud jej odmítne.¹⁴

V souladu s ustanovením § 17 insolvenčního zákona není v incidenčním sporu přípustné přistoupení dalšího účastníka do řízení a obecně ani záměna účastníků řízení. Výjimku stran možnosti záměny účastníka představují případy převodu či přechodu přihlášené pohledávky¹⁵, jedná se o úpravu odpovídající dikci ustanovení § 107a občanského soudního řádu. Naproti tomu vedlejší účastenství je v incidenčních sporech přípustné na straně žalující i žalované.¹⁶

Insolvenční zákon ve svém ustanovení § 7c připouští rovněž vstup státního zastupitelství do zahájeného incidenčního řízení, jako subjektu ochrany veřejného zájmu. V řízení vystupuje státní zastupitelství nestranně a „svými úkony má sledovat zachování právního řádu, nikoliv jiné důvody.“¹⁷

2.2. Příslušnost a obsazení soudu

Jak již uvedeno shora, incidenční žaloba se podává v rámci insolvenčního řízení, ve kterém byl incidenční spor vyvolán, a to vždy k insolvenčnímu soudu, před kterým probíhá předmětné insolvenční řízení. V prvním stupni je pro řízení věcně příslušný

¹³ MORAVEC, Tomáš, KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. Insolvenční zákon. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 637.

¹⁴ § 160 odst. 3 insolvenčního zákona

¹⁵ § 18 a § 19 insolvenčního zákona

¹⁶ § 16 odst. 2 insolvenčního zákona, § 93 občanského soudního řádu

¹⁷ CHYTIL, Petr. § 7c [Účast státního zastupitelství]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (3. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 2.

krajský soud a incidenční spor projednává a rozhoduje samosoudce.¹⁸ Místní příslušnost se zásadně řídí obvodem obecného soudu dlužníka.¹⁹ Dojde-li po zahájení incidenčního sporu k postoupení či přikázání insolvenční věci, v jejímž rámci byl incidenční spor vyvolán, jinému krajskému soudu, je taková skutečnost rovněž důvodem pro delegování věci incidenční na tento soud, a to s ohledem na ustanovení § 12 odst. 2 občanského soudního řádu, které říká, že věc může být jinému soudu téhož stupně přikázána také z důvodu vhodnosti.²⁰

Tato zákonná úprava, tedy svěření pravomoci insolvenčním soudům k rozhodování incidenčních sporů, je odrazem požadavku na jednotnost insolvenčního řízení. Primárně platí, že incidenční spor projednává a rozhoduje tentýž soud a soudce, který vede kmenové insolvenční řízení.²¹ Jedná se o zvláštní úpravu doplňující obecná pravidla platná pro rozvrh práce vyjádřená především v ustanoveních § 41 až § 44 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích. Incidenční spor je tedy přidělován soudci, kterému byla dříve přidělena příslušná insolvenční věc. Přidělení této kmenové věci však podléhá předem daným pravidlům, která splňují požadavky zákona o soudech a soudcích.

Výjimku z tohoto zákonného pravidla jednotnosti insolvenčního řízení pak vyjadřuje ustanovení § 160 odst. 2 insolvenčního zákona, dle kterého: „*Stanoví-li tak rozvrh práce, incidenční spor projedná a rozhodne jiný soudce insolvenčního soudu.*“ Toto pravidlo by se pak mělo aplikovat pouze výjimečně a za situace, kdy by projednání a rozhodnutí incidenčního sporu tímž soudcem mohlo vést k průtahům v insolvenčním řízení z důvodu nepřiměřeně vysokého počtu incidenčních sporů.²² Důvodem pro takový postup by naproti tomu neměla být „*prostá přetíženost konkrétního soudního senátu, která má být řešena postupy jinými, typicky na určitou dobu zastaveným nápadem nových*

¹⁸ § 2 písm. b) ve spojení s § 7a písm. b) ve spojení s § 12 odst. 1

¹⁹ § 7b odst. 1 insolvenčního zákona

²⁰ SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (3. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 22.

²¹ § 160 odst. 1 insolvenčního zákona

²² Nález Ústavního soudu ze dne 27. 6. 2017, sp. zn. Pl. ÚS 22/16

*insolvenčních věcí.*²³ Ústavnost tohoto ustanovení byla přezkoumávána a potvrzena nálezem Ústavního soudu České republiky ze dne 27.06.2017, sp.zn. Pl. ÚS 22/16. V odborné veřejnosti se pak můžeme v této souvislosti setkat s negativními názory upozorňujícími především na neefektivitu přidělování incidenčních sporů jinému soudci z důvodu, že tento je nucen se následně seznamovat s podklady z insolvenčního řízení, které sám nevede. S tímto názorem se nelze než ztotožnit, kdy především u rozsáhlejších insolvenčních řízení s větším množstvím věřitelů (a potažmo incidenčních sporů), by rozhodování věci jiným soudcem ani nemuselo vést k naplnění svého účelu, a to právě s ohledem na potřebu seznámení se s obsáhlým insolvenčním spisem. Mělo by se tedy jednat skutečně o krajní řešení, které bude způsobilé stanoveného účelu v konkrétním případě dosáhnout.

2.3. Použití občanského soudního řádu a zákona o zvláštních řízeních soudních

Jak již bylo nastíněno shora, insolvenční zákon v § 7 přímo stanoví, že se pro insolvenční řízení a incidenční spory použijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu týkající se sporného řízení, a není-li to možné, ustanovení zákona o zvláštních řízeních soudních. Použití těchto právních předpisů je omezeno dvěma podmínkami, kdy (i) insolvenční zákon nesmí stanovit jinak a současně (ii) jejich použití nesmí být v rozporu se zásadami, na kterých řízení insolvenční spočívá.

Pro řízení o incidenčních sporech je pak přímo vyloučeno použití ustanovení části první hlavy třetí insolvenčního zákona, s výjimkou úpravy doručování.²⁴ Na tento vyloučený okruh týkající se jednání o incidenčním sporu se aplikují obecná ustanovení občanského soudního řádu. V praxi to například znamená, že přestože ustanovení § 83 vylučuje v insolvenčním řízení možnost prominutí zmeškání lhůty, v řízení o incidenčních sporech bude tato možnost zachována v souladu s ustanovením § 58 občanského soudního řádu. Stejně tak je možno v incidenčních sporech spojit ke společnému projednání vícero incidenčních věcí postupem podle ustanovení § 112 odst.

²³ JIRMÁSEK, Tomáš. § 160 [Zvláštní ustanovení o incidenčních sporech – žaloba]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (3. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 15.

²⁴ § 160 odst. 3 insolvenčního zákona

1 občanského soudního řádu, přestože spojování věcí ke společnému řízení je v insolvenčním řízení obecně vyloučeno ustanovením § 83a insolvenčního zákona.

Jak uvedeno shora, použije se na doručování v řízení o incidenčních sporech zvláštní úprava obsažená v § 71 až § 80a insolvenčního zákona, a to s drobnými modifikacemi podle ustanovení § 160 odst. 3 InZ. V řízení o incidenčních sporech, stejně jako v rámci insolvenčního řízení, se tak doručuje zveřejněním písemnosti v insolvenčním rejstříku podle ustanovení § 71 InZ s výjimkou rozhodnutí ve věci samé, které musí být účastníkům doručeno do vlastních rukou.²⁵ Současně je pro doručování vyloučeno použití ustanovení § 75 odst. 2 insolvenčního zákona a písemnosti se tak doručují pouze účastníkům a vedlejším účastníkům řízení o incidenčním sporu.²⁶ Pakliže se těmto osobám nepodaří písemnost doručit na příslušnou adresu bydliště či sídla, postupuje se podle § 80 InZ a písemnost se doručí vyhláškou, jakožto náhradním způsobem doručení. Není-li účastníkem sporného řízení insolvenční správce, je insolvenční soud povinen jej neprodleně vyrozumět o rozhodnutích v incidenčním sporu vydaných.²⁷ Tato povinnost reflektuje skutečnost, že rozhodnutí vydaná v incidenčním sporu mohou mít dopad na majetkovou podstatu a práva účastníků insolvenčního řízení.²⁸

Přímý odkaz na použití občanského soudního řádu nalezneme také v § 20 odst. 1 insolvenčního zákona, který stanoví, že se na insolvenční řízení a incidenční spory použijí ustanovení části první hlavy třetí občanského soudního řádu, která se týká jednání za právnickou osobu, stát a územní samosprávné celky a zastoupení účastníků řízení. Současně platí, že přešlo-li na insolvenčního správce oprávnění nakládat s majetkovou podstatou, jedná při provádění úkonů v incidenčním sporu svým jménem na účet dlužníka.²⁹ Budeme-li vycházet z výslovného znění zákona a výkladové praxe, jedná se o nepřímé zastoupení dlužníka. Fakticky ale zastoupení insolvenčním správcem vykazuje prvky přímého i nepřímého zastoupení, jelikož podstatou nepřímého zastoupení je skutečnost, že v první fázi vznikají práva a povinnosti samotnému zástupci a tyto

²⁵ § 160 odst. 3 insolvenčního zákona

²⁶ ustanovení § 160 odst. 3 insolvenčního zákona ve spojení s ustanovením § 16 insolvenčního zákona

²⁷ § 160 odst. 3 insolvenčního zákona

²⁸ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl druhý: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 3. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022, 266 s.

²⁹ ustanovení § 40 odst. 3 a 4 insolvenčního zákona

následně dalším právní jednáním převádí na zastoupeného. Takové konstrukci jednání insolvenčního správce za dlužníka neodpovídá, kdy práva a povinnosti vznikají přímo dlužníku.³⁰

2.4. Odmítnutí žaloby, zastavení řízení

V insolvenčním zákoně nalezneme v ustanovení § 160 odst. 4 speciální úpravu pro žaloby podané opožděně, osobou, která k tomu nebyla oprávněna nebo žaloby vykazující nedostatky, které brání pokračování v řízení. Ve všech těchto případech insolvenční soud žalobu odmítá.

Co se včasnosti podání žaloby týče, jak již bylo popsáno v části 2.1 této diplomové práce, jedná se ve většině případů o hmotněprávní lhůty, které jsou upraveny u příslušných ustanovení konkrétních incidenčních sporů. Pro jejich zachování je tak třeba, aby v poslední den lhůty byla žaloba doručena věcně a místně příslušnému insolvenčnímu soudu pod sankcí prekluze. Tato úprava reflektuje požadavek na rychlost insolvenčního řízení, kdy tedy insolvenční soud žalobu odmítá bez jejího věcného posouzení, pakliže „opožděnost podané žaloby je zjevná na základě jednoduchých skutkových zjištění. Odmítnutím žaloby je tak nahrazena povinnost soudu žalobu projednat při jednání, po němž ji zamítne.“³¹

Otázka aktivní legitimace, jak uvedeno v části 2.1 této diplomové práce, je rovněž upravena jednotlivými ustanoveními příslušných incidenčních sporů. Pakliže je žaloba podána neoprávněnou osobou, insolvenční soud ji odmítá, a to opětovně bez jejího věcného posouzení.

Odmítnutí žaloby pro vady podání pak odpovídá zákonné úpravě občanského soudního řádu, konkrétně ustanovení § 43 o.s.ř., který se aplikuje též na řízení o incidenčním sporu. Neobsahuje-li žaloba všechny stanovené náležitosti nebo je nesrozumitelná nebo neurčitá, soud vyzve k její opravě nebo doplnění a poskytne k tomu lhůtu. Není-li ve stanovené lhůtě podání opraveno nebo doplněno a v řízení nelze pro

³⁰ SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (3. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 5.

³¹ SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (3. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 26.

tento nedostatek pokračovat, soud ho usnesením odmítá. O tomto následku musí být účastník poučen.³²

Co se týče zastavení incidenčního řízení, tak i zde se aplikují příslušná ustanovení občanského soudního řádu, konkrétně § 104 o.s.ř. Platí tedy, že pro nedostatek podmínky řízení, který nelze odstranit nebo který se odstranit nepodařilo, soud řízení zastaví. Duplicitní úpravu nalezneme i v samotném insolvenčním zákoně, a to konkrétně v ustanovení § 160 odst. 5 InZ.

Řízení o incidenčním sporu zastaví insolvenční soud rovněž vůči popírajícímu věřiteli, jehož účast v insolvenčním řízení ukončil v průběhu incidenčního sporu o pravost, výši nebo pořadí pohledávky. V takovém incidenčním sporu lze pokračovat jen na návrh insolvenčního správce podaný ve lhůtě k tomu určené insolvenčním soudem. Je-li tento návrh podán, stává se insolvenční správce účastníkem incidenčního sporu namísto popírajícího věřitele a to dnem, kdy tento návrh dojde insolvenčnímu soudu.^{33 34}

2.5. Projednání incidenčního sporu

Na jednání o incidenčním sporu se aplikují příslušná ustanovení občanského soudního řádu, zejména pak ustanovení § 114 až § 119a o.s.ř. Po zahájení řízení insolvenční soud v souladu s ustanovením § 114 o.s.ř. zkoumá, zda jsou splněny podmínky řízení a zda byly odstraněny případné vady v návrhu na zahájení řízení.

K projednání věci samé nařídí insolvenční soud jednání, k němuž předvolá účastníky a osoby, jejichž přítomnost je třeba. Připouští-li to občanský soudní řád, může být ve věci rozhodnuto bez jednání. Takový postup umožňuje například ustanovení § 115a o.s.ř. za situace, kdy se účastníci vzdali svého práva účasti na projednání věci, případně pokud s rozhodnutím věci bez nařízení jednání souhlasí, a kumulativně ve věci lze rozhodnout jen na základě předložených listinných důkazů.

³² ustanovení § 43 odst. 2 občanského soudního řádu

³³ ustanovení § 161 odst. 2 insolvenčního zákona

³⁴ HÁSOVÁ, Jiřina a Tomáš MORAVEC. Insolvenční řízení. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Právní praxe, 106 s.

Stejně tak se na řízení o incidenčním sporu vztahují ustanovení o koncentraci řízení, dle kterých mohou účastníci uvést rozhodné skutečnosti a označit důkazy k jejich prokázání jen do skončení prvního jednání. Toto pravidlo může být prolomeno, jedná-li se o později uvedené skutečnosti či důkazy, kterými má být zpochybněna věrohodnost provedených důkazních prostředků, které nastaly po prvním jednání nebo které účastník nemohl bez své viny včas uvést.³⁵

2.6. Provádění důkazů

Při provádění důkazů postupuje insolvenční soud opět dle příslušných ustanovení občanského soudního řádu.³⁶ Judikatorně řešena byla především otázka nakládání se skutečnostmi a důkazy, které tvořily součást insolvenčního spisu. Nejvyšší soud v této otázce opakovaně uzavírá, že *„je-li (pro účely insolvenčního zákona) incidenční spor sporem vyvolaným insolvenčním řízením (o kterém tak stanoví insolvenční zákon), projednávaným v rámci insolvenčního řízení (§ 2 písm. d/ insolvenčního zákona, § 160 odst. 1 insolvenčního zákona), pak je odtud zjevné, že (v každém případě) ty skutečnosti nebo důkazy, které tvořily součást insolvenčního spisu před zahájením incidenčního sporu, jsou pro insolvenční soud, který takový incidenční spor rozhoduje, přirozeným zdrojem poznatků jako skutečnosti nebo důkazy, jež mohou mít případně vliv na skutkový stav věci rozhodované incidenčním sporem, a v tomto ohledu je lze bez dalšího považovat za skutečnosti nikoli nové (skutečnosti, které vyšly najevo v průběhu incidenčního sporu). Úprava, která činí z incidenčního sporu spor rozhodovaný „v rámci insolvenčního řízení“ zásadně soudcem, který vede insolvenční řízení (srov. § 160 insolvenčního zákona), má těžit právě z toho, že soudce rozhodující incidenční spor bude dobře obeznámen se všemi okolnostmi týkajícími se průběhu insolvenčního řízení (a bude je moci i aplikovat).“³⁷*

V této souvislosti je však třeba zdůraznit, že soud nemůže ani tyto důkazy tvořící součást insolvenčního spisu hodnotit v rámci incidenčního řízení, pakliže nepřistoupí

³⁵ ustanovení § 118b odst. 1 občanského soudního řádu

³⁶ ustanovení § 120 an. Občanského soudního řádu

³⁷ rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30.06.2020, sp.zn. 29 ICdo 148/2019

k jejich řádnému provedení dle příslušných ustanovení občanského soudního řádu.³⁸ Důkazy tvořící podklad pro rozhodnutí v incidenčním sporu by tak měly tvořit obsah incidenčního spisu, v řízení by měly být označeny a řádně předloženy a účastníkům řízení by měla být dána možnost se s těmito důkazy seznámit a vyjádřit se k nim. Tento požadavek cílí na zachování zásady bezprostřednosti a volného hodnocení důkazů. Pakliže by soud rozhodující incidenční spor vycházel pouze z obsahu insolvenčního spisu, mohl by takový postup mít za následek vytvoření nerovného postavení účastníků řízení, a to například pro nemožnost se seznámit s přílohami přihlášky pohledávky, které se nezveřejňují v insolvenčním rejstříku, ani se netisknou do insolvenčního spisu. Takové listiny ale prokazují samotnou pravost dané pohledávky, a tedy jsou klíčové například pro odporové spory.³⁹

2.7. Forma rozhodnutí v incidenčních sporech

Ve věci samé rozhoduje insolvenční soud v incidenčních sporech rozsudkem. Meritorní rozhodnutí musí být účastníkům doručeno do vlastních rukou.

Insolvenční zákon umožňuje v rámci incidenčního sporu uzavřít rovněž smír, a proto se na řízení o incidenčním sporu použije přiměřeně ustanovení § 99 občanského soudního řádu, dle kterého soud usiluje o smír mezi účastníky a za tímto účelem s účastníky věc probírá, upozorňuje na právní úpravu, stanoviska Nejvyššího soudu a příslušnou judikaturu, dle okolností případu pak doporučí možnosti smírného řešení. O smíru v rámci incidenčního sporu rozhoduje soud usnesením.⁴⁰ Soudní schválení smíru uzavřeného insolvenčním správcem je v incidenčním sporu možné jen za podmínky, že s jeho uzavřením souhlasí věřitelský výbor.⁴¹ S ohledem na ustanovení § 99 občanského soudního řádu nesmí uzavření smíru vylučovat povaha projednávané věci. Možnost uzavření smíru v incidenčních sporech je dle ustanovení § 273 insolvenčního zákona

³⁸ srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29.08.2019, sp.zn. 29 ICdo 176/2017

³⁹ JIRMÁSEK, Tomáš. § 160 [Zvláštní ustanovení o incidenčních sporech – žaloba]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (3. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 12.

⁴⁰ HÁSOVÁ, Jiřina a Tomáš MORAVEC. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Právní praxe, 107 s.

⁴¹ ustanovení § 162 odst. 2 insolvenčního zákona

vyloučena v řízení o vypořádání společného jmění manželů, trvají-li účinky rozhodnutí o úpadku.

Dle ustanovení § 164 insolvenčního zákona je pravomocný rozsudek vydaný v incidenčním sporu závazný pro všechny procesní subjekty insolvenčního řízení, jimiž jsou insolvenční soud, dlužník, věřitelé uplatňující svá práva vůči dlužníku, insolvenční správce, státní zastupitelství, které vstoupilo do incidenčního sporu a likvidátor dlužníka. Podmínkou není jejich účast v samotném incidenčním řízení. Jedná se o úpravu odlišnou od úpravy občanského soudního řádu, dle kterého jsou soudní rozhodnutí závazná pouze pro účastníky řízení.^{42 43} Za rozhodnutí ve věci samé se považuje rovněž usnesení o schválení smíru, které má účinky pravomocného rozsudku.⁴⁴

2.8. Náklady incidenčního sporu

V rámci rozhodnutí o incidenčním sporu rozhoduje insolvenční soud rovněž o nákladech řízení a jejich náhradě. Není-li stanoveno insolvenčním zákonem jinak, řídí se insolvenční soud při tomto rozhodování ustanoveními občanského soudního řádu, konkrétně ustanovením § 137 až § 151 o.s.ř.⁴⁵ Odlišnou úpravu zakotvuje insolvenční zákon pouze v odporových sporech⁴⁶, tedy sporech o pravost, výši nebo pořadí pohledávky, ve kterých žádný z účastníků nemá dle § 202 odst. 1 insolvenčního zákona nárok na náhradu nákladů proti insolvenčnímu správci. Výjimku představují situace, kdy náklady odporového sporu vznikly zaviněním insolvenčního správce nebo náhodou, která se mu přihodila. V těchto případech nese náklady sám insolvenční správce a je povinen

⁴² JIRMÁSEK, Tomáš. § 164 [Zvláštní ustanovení o incidenčních sporech – závaznost rozhodnutí]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (3. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 1.

⁴³ ustanovení § 159a občanského soudního řádu

⁴⁴ ustanovení § 99 odst. 3 o.s.ř.

⁴⁵ HÁSOVÁ, Jiřina a Tomáš MORAVEC. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Právní praxe, 107 s.

⁴⁶ JIRMÁSEK, Tomáš. § 163 [Zvláštní ustanovení o incidenčních sporech – náhrada nákladů řízení]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (3. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 1.

je ostatním účastníkům nahradit.⁴⁷ K jejich vymožení lze vést výkon rozhodnutí, resp. exekuci, přímo na majetek insolvenčního správce. Zaviněním je přitom v tomto smyslu označováno porušení procesních povinností správce, nebo povinností, jež mu byly dle zákona uloženy soudem. Za zavinění naproti tomu nelze považovat, byť vadný, postup insolvenčního správce při přezkumném jednání a procesní kroky na tento postup navazující, tedy za zavinění například nelze považovat samotné popření pohledávky, pakliže při něm insolvenční správce nezneužil svá procesní práva.

Náhrada nákladů incidenčního sporu je zvláštní pohledávkou, která nespadá pod ustanovení § 170 písm. f) insolvenčního zákona, a není proto vyloučena z uspokojení v insolvenčním řízení.

Je-li náhrada nákladů přiznána účastníkovi proti insolvenčnímu správci, bude se jednat o pohledávku za majetkovou podstatou, kterou lze systematicky zařadit pod ustanovení § 168 odst. 2 písm. k) insolvenčního zákona.⁴⁸ Tyto pohledávky se uspokojují v plné výši kdykoli po rozhodnutí o úpadku a uplatňují se písemně vůči osobě s dispozičními oprávněními.⁴⁹ „*Předpokladem uspokojení této pohledávky je dostatečnost prostředků v majetkové podstatě.*“⁵⁰

V souladu s ustanovením § 203 odst. 4 insolvenčního zákona současně platí, že pokud osoba s dispozičními oprávněními pohledávku za majetkovou podstatou nebo pohledávku postavenou jí na roveň neuspokojí řádně a včas, může se věřitel domáhat jejího splnění žalobou podanou proti této osobě. V tomto případě insolvenční zákon přímo stanoví, že se nejedná o incidenční spor.

Výjimku však představují situace, kdy „*v incidenčním sporu bude procesně úspěšnému účastníkovi proti insolvenčnímu správci soudem pravomocně přiznáno právo na náhradu nákladů řízení. Jestliže insolvenční správce takovou pohledávku (z majetkové*

⁴⁷ ustanovení § 202 odst. 2 insolvenčního zákona

⁴⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17.06.2014, č.j. 3 VSPH 515/2013-B-138

⁴⁹ ustanovení § 168 odst. 3 insolvenčního zákona, ustanovení § 230 odst. 1 insolvenčního zákona

⁵⁰ JIRMÁSEK, Tomáš. § 163 [Zvláštní ustanovení o incidenčních sporech – náhrada nákladů řízení]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (3. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 3.

podstaty) v soudem stanovené lhůtě neuhradil, je nositel této pohledávky (pravomocně přiznané náhrady nákladů soudního řízení) oprávněn bez dalšího – aniž by se (nadbytečně) domáhal splnění pohledávky žalobou dle § 203 odst. 4 IZ – obrátit se na insolvenční soud s žádostí o postup dle § 203 odst. 5 IZ, tj. o určení části majetkové podstaty, která bude použita k uspokojení této pohledávky, kdy současné určení lhůty k jejímu uspokojení z povahy věci buď vůbec nepřipadá v úvahu (neboť jde pohledávku přiznanou pravomocným rozhodnutím soudu, kterým již také byla lhůta k jejímu uspokojení soudem stanovena), popř. může jít o určení dodatečné (další) lhůty k uspokojení předmětné nákladové pohledávky.⁵¹ S ohledem na to, že se jedná v daném případě o pohledávku založenou pravomocným soudním rozhodnutím, považují tento postup za logický a efektivní, kdy opětovné domáhání se splnění této pohledávky žalobou by jednoznačně postrádalo svůj smysl, a bezdůvodně zatěžovalo insolvenční řízení.

Je-li přiznána náhrada nákladů vůči dlužníku v rámci odporového sporu, pokládá se v souladu s § 202 odst. 1 insolvenčního zákona za přihlášenou podle tohoto zákona. V insolvenčním řízení se uspokojuje ve stejném pořadí jako pohledávka, o kterou se spor vedl. „V ostatních incidenčních věcech (ať v nich vystupuje jako hlavní, nebo vedlejší účastník) je dlužník povinen nahradit náklady řízení procesně úspěšné straně ze svých prostředků, k nimž má dispoziční oprávnění.“⁵² Náklady, které v tomto sporu vznikly insolvenčnímu správci, se hradí z majetkové podstaty. Stejně tak do majetkové podstaty náleží náhrada nákladů řízení přiznaná insolvenčnímu správci.

2.9. Pokračování incidenčního sporu po skončení insolvenčního řízení

Obecně platí, v souladu s ustanovením § 159 odst. 3 insolvenčního zákona, že v incidenčních sporech nelze pokračovat po skončení insolvenčního řízení, v jehož rámci byl spor vyvolán. Z této obecné zásady pak existují zákonné výjimky vyjádřené v ustanovení § 159 odst. 4, odst. 5 a odst. 6 insolvenčního zákona. Tyto výjimky jsou

⁵¹ JUDr. Maršíková, Jolana (datum vydání 18.02.2021, zdroj: Verlag Dashöfer), 5.2.6. *Jiné způsoby uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení* [online, cit. 2023-02-18]. Dostupné z www.insolvennici-zakon-komentar.cz.

⁵² JIRMÁSEK, Tomáš. § 163 [Zvláštní ustanovení o incidenčních sporech – náhrada nákladů řízení]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon. 1. vydání (3. aktualizace)*. Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 4.

„opodstatněné tím, že dokončení incidenčních sporů může mít význam pro postavení jejich účastníků po skončení insolvenčního řízení.“⁵³

V souladu s ustanovením § 159 odst. 4 insolvenčního zákona lze pokračovat v incidenčních sporech podle ustanovení § 159 odst. 1 písm. a) až c) a e) až g) po skončení insolvenčního řízení (i) zrušením konkursu podle § 308 odst. 1 písm. c)⁵⁴ nebo (ii) rozhodnutím, jímž insolvenční soud vezme na vědomí splnění reorganizačního plánu nebo (iii) rozhodnutím, jímž insolvenční soud vezme na vědomí splnění oddlužení.

Z důvodu úzké vazby incidenčního sporu na insolvenční řízení, ze kterého spor vyvstal, a které skončilo, dochází v některých případech při pokračování v řízení o incidenčním sporu po skončení insolvenčního řízení ke změnám v předmětu tohoto incidenčního řízení. Konkrétně se incidenční spory podle odst. 1 písm. a)⁵⁵ považují za spory o určení pravosti, výše nebo pořadí přihlášených pohledávek pro dobu, po kterou trvalo insolvenční řízení. Dále incidenční spory podle odst. 1 písm. b)⁵⁶, s výjimkou sporů o vydání výtěžku zpeněžení podle § 225 odst. 5, za spory o určení, zda věc, právo, pohledávka nebo jiná majetková hodnota náležela do majetkové podstaty dlužníka ke dni skončení insolvenčního řízení. Účastníkem incidenčních sporů podle odst. 1 písm. a) až c) a f) a g) se dnem skončení insolvenčního řízení stává místo insolvenčního správce dlužník. Tato změna z podstaty věci nedopadá na incidenční spor podle ustanovení § 159 odst. 1 písm. e), o náhradu škody na majetkové podstatě vzniklé porušením povinností insolvenčního správce, ve kterém i nadále zůstává účastníkem insolvenční správce.

Účelem incidenčních sporů je *„pro potřeby insolvenčního řízení vyřešit sporné otázky vyvolané průběhem insolvenčního řízení“*. Ke shora popsaným modifikacím v předmětu řízení tak dochází právě z důvodu této specifické povahy incidenčních sporů

⁵³ JUDr. Maršíková, Jolana (datum vydání 18.02.2021, zdroj: Verlag Dashöfer), 5.4.1. *Obecná charakteristika incidenčních sporů* [online, cit. 2023-02-18]. Dostupné z www.insolveneni-zakon-komentar.cz.

⁵⁴ zrušení konkursu po obdržení zprávy insolvenčního správce o splnění rozvrhového usnesení

⁵⁵ § 159 odst. 1 písm. a) spory o pravost, výši nebo pořadí přihlášených pohledávek

⁵⁶ § 159 odst. 1 písm. b) spory o vyloučení věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty z majetkové podstaty nebo o vydání výtěžku zpeněžení podle § 225 odst. 5

tak, „aby bylo zjevné, že výsledek sporu se vztahuje k situaci v minulosti, kdy probíhalo insolvenční řízení, nikoliv ke stavu existujícímu ke dni skončení incidenčního sporu.“⁵⁷

Pro incidenční spory podle odst. 1 písm. d), tedy spory na základě odpůrcí žaloby, platí, že se dnem skončení insolvenčního řízení (i) zrušením konkursu podle § 308 odst. 1 písm. c) nebo (ii) rozhodnutím, jímž insolvenční soud vezme na vědomí splnění reorganizačního plánu nebo (iii) rozhodnutím, jímž insolvenční soud vezme na vědomí splnění oddlužení, přerušují. Pokračovat v nich je možné pouze na návrh některého z dlužníkových věřitelů podaný do 30 dnů od přerušování sporu. Tento věřitel se následně dnem, kdy návrh došel insolvenčnímu soudu, stává účastníkem řízení namísto insolvenčního správce. Není-li návrh ve lhůtě podán, insolvenční soud řízení zastaví.⁵⁸

V případě ostatních incidenčních sporů, pro které neplatí výjimka možnosti v jejich pokračování po skončení insolvenčního řízení, nebo skončí-li insolvenční řízení jiným než jedním ze třech způsobů uvedených výše, soud incidenční řízení zastaví pro neodstranitelný nedostatek podmínky řízení.⁵⁹ „Obecně lze říci, že v těch insolvenčních řízeních, kde insolvenční správce deponuje peníze pro věřitele z důvodu probíhajícího incidenčního sporu, by tato okolnost měla být považována za překážku bránící skončení insolvenčního řízení.“⁶⁰

⁵⁷ ERBSOVÁ, Hana. § 159 [Výčet incidenčních sporů]. In: MORAVEC, Tomáš, KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. Insolvenční zákon. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 629.

⁵⁸ ustanovení § 159 odst. 6 insolvenčního zákona

⁵⁹ JIRMÁSEK, Tomáš. § 159 [Výčet incidenčních sporů a důsledky skončení insolvenčního řízení na neskončená incidenční řízení]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (3. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 12.

⁶⁰ VRBA, Milan, Oldřich ŘEHÁČEK, Jan ZŮBEK a Martin DIRHAN. *Vybraná judikatura z oblasti uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení s komentářem*. Praha: Wolters Kluwer, 2020.

3. Spory o pravost, výši nebo pořadí přihlášených pohledávek

Incidenční spory o pravost, výši nebo pořadí přihlášené pohledávky jsou v praxi nejčtenějšími z incidenčních sporů vedených v rámci insolvenčního řízení. Jedná se o spory odporové, jejichž základní rámec úpravy nalezneme v § 192 až § 202 insolvenčního zákona. Na řízení o tomto odporovém sporu se s drobnými modifikacemi aplikují příslušná ustanovení občanského soudního řádu, tedy konkrétně úprava sporného nalézacího řízení.

Právo popřít přihlášené pohledávky, tedy popěrné právo, náleží insolvenčnímu správci, dlužníku a přihlášeným věřitelům. Jedná se přitom o tradiční obranu proti přihlášení pohledávky do insolvenčního řízení. K popření pohledávek ze strany insolvenčního správce či dlužníka dochází na přezkumném jednání insolvenčního soudu, resp. v případě řešení úpadku oddlužením při přezkumu pohledávek v rámci osobního jednání insolvenčního správce a dlužníka.⁶¹ Až do skončení přezkumného jednání může současně insolvenční správce své stanovisko k přihlášeným pohledávkám měnit, tedy závazným a určujícím je až obsah popěrného úkonu učiněného při přezkumném jednání tak, jak je uveden v přezkumném listu či ve zprávě o přezkumu, resp. v protokolu z přezkumného jednání.

Na popření pohledávek ze strany věřitelů jsou kladeny větší formální nároky, takové popření musí být učiněno předepsaným způsobem na příslušném formuláři, jak blíže popsáno v části 3.4 této diplomové práce.

3.1. Popěrné právo insolvenčního správce a jeho obsah

Insolvenční správce má ze zákona povinnost přezkoumat veškeré řádně a včas do insolvenčního řízení přihlášené pohledávky. Podstata této povinnosti tkví v tom, že *„zahájením insolvenčního řízení se insolvenčnímu soudu zakládá monopolní pravomoc a příslušnost k rozhodování o pohledávkách, jež se v insolvenčním řízení uplatňují přihláškou, resp. na něž se v insolvenčním řízení hledí jako na přihlášené [§ 109 odst. 1*

⁶¹ VRBA, Milan, Oldřich ŘEHÁČEK, Jan ZŮBEK a Martin DIRHAN. *Vybraná judikatura z oblasti uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení s komentářem*. Praha: Wolters Kluwer, 2020.

písm. a)]. Kolektivní charakter insolvenčního řízení z povahy věci neumožňuje vést o každé přihlášené pohledávce standardní sporné řízení v režimu třetí části OSŘ. Proto se v insolvenčním řízení uplatňuje zvláštní mechanismus předběžného posouzení přihlášených pohledávek spočívající v jejich přezkumu a možnosti jejich popírání.“⁶² Nedojde-li k popření pohledávky, považuje se za nespornou a zjištěnou v rámci insolvenčního řízení, ve kterém je následně uspokojována. Dojde-li k popření pohledávky insolvenčním správcem, je tato skutečnost překážkou pro zjištění pohledávky a takové popření může být důvodem pro zahájení odporového sporu.

Shora popsaná povinnost insolvenčního správce přezkoumat přihlášené pohledávky a zaujmout k nim stanovisko odlišuje jeho postavení od ostatních subjektů s popěrným právem, tedy dlužníka a přihlášených věřitelů. Tito, na rozdíl od insolvenčního správce, nemají povinnost explicitně sdělit, zda pohledávku popírají, či nikoli.⁶³

Popěrné právo insolvenčního správce je doprovázeno rovněž povinností pohledávku popírat, avšak *„jen tehdy, jestliže v době, kdy má dojít k popření, může (též s přihlédnutím k součinnosti dlužníka a jeho postoji k přihlášené pohledávce) na základě znalostí, jež lze požadovat po kterémkoli insolvenčním správcí, který svou funkci vykonává s odbornou péčí, se značnou mírou pravděpodobnosti usuzovat, že popření (pravosti, výše nebo pořadí) pohledávky bude úspěšné.“⁶⁴*

Vedle skutečnosti, že popření pohledávky insolvenčním správcem brání jejímu zjištění v insolvenčním řízení, je dalším následkem také ztráta hlasovacích práv spojených s popřenou pohledávkou, a to v rozsahu tohoto popření. Hlasovací právo může být následně v rozsahu opět přiznáno, usnese-li se na tom schůze věřitelů, případně

⁶² ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. § 192 [Popření přihlášených pohledávek]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (3. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 1.

⁶³ VRBA, Milan, Oldřich ŘEHÁČEK, Jan ZŮBEK a Martin DIRHAN. *Vybraná judikatura z oblasti uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení s komentářem*. Praha: Wolters Kluwer, 2020.

⁶⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2021, sp. zn. 29 ICdo 38/2019

rozhodnutím insolvenčního soudu na návrh toho věřitele, jehož pohledávka byla popřena.⁶⁵

3.2. Dohledací činnost insolvenčního soudu

V průběhu celého insolvenčního řízení vykonává insolvenční soud dohled nad činností insolvenčního správce. V rámci tohoto dohledu může ukládat insolvenčnímu správci v souladu s ustanovením § 11 odst. 2 pokyny, které mohou mimo jiné směřovat k uložení povinnosti insolvenčnímu správci přezkoumat určitou pohledávku, pakliže ji insolvenční soud považuje za včasnou a formálně bezvadnou.

Co se však týče postoje insolvenčního správce k přihlášeným pohledávkám, v této rovině nemůže soud insolvenčního správce instruovat a zasahovat do jeho činnosti, tedy není oprávněn dát správci pokyn k popření pohledávky, či naopak k jejímu uznání. Při přezkumu přihlášených pohledávek má totiž insolvenční správce „*postavení orgánu veřejné moci, přičemž tuto jeho působnost je třeba vnímat jako výlučnou, do níž nemůže nikdo (a to ani insolvenční soud) jakkoli zasahovat. Ochranu před nejzávažnějšími zásahy do přezkumné pravomoci insolvenčního správce poskytuje trestní právo (§ 323 a násl. TrZ)*“⁶⁶ Je tedy pouze na něm, zda a z jakých důvodů přihlášenou pohledávku popře. Insolvenčnímu správci je však uloženo, aby vždy postupoval svědomitě a s odbornou péčí⁶⁷, přičemž v případě porušení těchto svých povinností odpovídá za vzniklou škodu nebo jinou újmu, a to dlužníku, věřitelům a případně též třetím osobám.⁶⁸ Takové porušení povinností však není důvodem pro zpochybnění výsledků přezkumného jednání ani podkladem pro uložení sankčního opatření insolvenčnímu správci v rámci insolvenčního řízení.

⁶⁵ ustanovení § 51 odst. 1 insolvenčního zákona

⁶⁶ ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. § 192 [Popření přihlášených pohledávek]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (3. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 4.

⁶⁷ ustanovení § 36 odst. 1 insolvenčního zákona

⁶⁸ ustanovení § 37 odst. 1 insolvenčního zákona

Vyslovit odlišný názor a rozhodnout tak o pohledávce věřitele v rozporu s postojem, který zaujal insolvenční správce, je pak insolvenční soud oprávněn až v rámci odporového sporu, nikoli v rámci dohlédací činnosti soudu.⁶⁹

3.3. Popěrné právo dlužníka a jeho obsah

Co se týče účinků popření pohledávky dlužníkem, je třeba rozlišovat, jakým způsobem je řešen dlužníkuv úpadek.

V případě řešení dlužníkova úpadku konkursem, tedy likvidačním způsobem, jsou procesní následky popření pohledávky dlužníkem značně zúžené oproti popření pohledávky insolvenčním správcem. Takové popření totiž nemá vliv na zjištění pohledávky ani na hlasovací práva věřitele⁷⁰, jehož pohledávka byla popřena. Účinek můžeme poté shledat toliko ve skutečnosti, že pro pohledávku, kterou dlužník popřel co do její pravosti nebo výše, není v rozsahu popření upravený seznam přihlášených pohledávek exekucním titulem.⁷¹

V případě sanačního řešení dlužníkova úpadku, tedy reorganizací nebo oddlužením, má popření přihlášené pohledávky dlužníkem stejný vliv na její zjištění, jako popření pohledávky insolvenčním správcem.⁷² Dojde-li však k přeměně sanačního způsobu řešení úpadku ve způsob likvidační, dlužníkovo popření pohledávky přestává mít na zjištění pohledávky dopad.⁷³ Hlasovacích práv věřitelů se popření nedotýká. Co se týče dopadů na možnost věřitele, jehož pohledávka byla popřena, vést po skončení insolvenčního řízení na podkladě upraveného seznamu přihlášených pohledávek exekuci na majetek dlužníka, popření pohledávky dlužníkem co do pravosti nebo výše má

⁶⁹ VRBA, Milan, Oldřich ŘEHÁČEK, Jan ZŮBEK a Martin DIRHAN. *Vybraná judikatura z oblasti uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení s komentářem*. Praha: Wolters Kluwer, 2020.

⁷⁰ ustanovení § 51 odst. 2 insolvenčního zákona

⁷¹ ustanovení § 192 odst. 3 insolvenčního zákona, ustanovení § 312 odst. 4 insolvenčního zákona

⁷² ustanovení § 336 odst. 2 insolvenčního zákona, ustanovení § 410 odst. 5 insolvenčního zákona

⁷³ ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. § 192 [Popření přihlášených pohledávek]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (3. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 6.

opětovně za účinek to, že v rozsahu popření nemůže upravený seznam pohledávek sloužit jako exekuční titul.

3.4. Popěrné právo přihlášeného věřitele a jeho obsah

Posledním subjektem s popěrným právem jsou přihlášení věřitelé, přičemž popření pohledávky z jejich strany se opět vyznačuje určitými odchylkami.

V první řadě třeba upozornit na terminologii, tedy, že popěrné právo náleží pouze přihlášeným věřitelům. Není proto možné, aby pohledávku popřel věřitel s pohledávkou za majetkovou podstatou nebo pohledávkou jí postavenou na roveň. Takové pohledávky se totiž do insolvenčního řízení nepřihlašují, nýbrž se uplatňují u osoby s dispozičními oprávněními, nejčastěji u insolvenčního správce. Předmětné pohledávky se tak nacházejí v jiném režimu, a to i z hlediska jejich uspokojování.

Je-li úpadek dlužníka řešen konkursem či oddlužením, představuje popření pohledávky věřitelem překážku k jejímu zjištění. Odchylnou úpravu nalezneme ve vztahu k řešení dlužníkovu úpadku reorganizací, kdy po dobu trvání reorganizace nemá popření pohledávky přihlášeným věřitelem na její zjištění vliv.⁷⁴ V případném incidenčním sporu rovněž nelze po dobu trvání reorganizace pokračovat, a řízení o něm je třeba dle § 109 odst. 2 písm. c) občanského soudního řádu přerušit. Na hlasovací práva nemá popření pohledávky ze strany věřitele vliv.

Popěrné právo věřitele se pojí s povinností učinit popěrný úkon písemně a na předepsaném formuláři. Toto podání musí splňovat náležitosti žaloby podle občanského soudního řádu, a to především z důvodu, že nedojde-li k odmítnutí popěrného úkonu, stává se z něj později samotná incidenční žaloba a jako taková musí obstát. Na popěrný úkon věřitelů jsou tak kladeny vyšší formální nároky. Ti musí explicitně uvést, zda popírají pohledávku co do pravosti, výše či pořadí, a jsou povinni v rámci popěrného

⁷⁴ ustanovení § 336 odst. 4 insolvenčního zákona

úkonu vylíčit rozhodující skutečnosti vedoucí k závěru, že přihlášená pohledávka není po právu.⁷⁵

Úpravu lhůt k popření pohledávky ze strany věřitele nalezneme v ustanovení § 200 odst. 2 insolvenčního zákona. Popěrný úkon tedy musí být doručen insolvenčnímu soudu nejpozději 3 pracovní dny přede dnem konání přezkumného jednání, v případě řešení úpadku formou oddlužení pak nejpozději do 10 dnů po uplynutí lhůty k přihlašování pohledávek. Současně v případě oddlužení platí, že stanovená lhůta 10 dnů neskončí dříve než 7 dní ode dne zveřejnění přihlášky v insolvenčním rejstříku. Pakliže podání neobsahuje veškeré náležitosti či není insolvenčnímu soudu doručeno ve stanovené lhůtě, nepřihlíží se k němu a insolvenční soud jej usnesením odmítá.

Po uplynutí lhůty k popření pohledávky již není možné ze strany věřitele měnit důvod tohoto popření. Současně popírá-li věřitel pravost nebo výši vykonatelné pohledávky přiznané pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu, lze jako důvod popření uplatnit pouze ty skutečnosti, které nebyly dlužníkem uplatněny v řízení, jež vydání tohoto rozhodnutí předcházely. Jiné právní posouzení věci však nemůže být důvodem takového popření. Jedná se o shodné omezení, které je kladeno na popírání vykonatelných pohledávek ze strany insolvenčního správce, jak blíže rozvedeno v části 3.9.2. této diplomové práce. Dle judikatury Nejvyššího soudu existuje výjimka, kdy důvodem popření může být rovněž právní posouzení, a to za situace, kdy „z pravomocného rozhodnutí příslušného orgánu, jímž byla pohledávka přiznána, žádné právní posouzení věci neplyne.“⁷⁶

Jak nastíněno výše, nedojde-li k odmítnutí popěrného úkonu ze strany insolvenčního soudu, považuje se tento úkon za samotnou incidenční žalobu, avšak nejdříve po uplynutí 10 dnů ode dne skončení přezkumného jednání, na němž došlo k přezkoumání popřené pohledávky. Je-li úpadek dlužníka řešen formou oddlužení, pak se popěrný úkon považuje za incidenční žalobu po uplynutí 10 dnů ode dne schválení zprávy o přezkumu.

⁷⁵ VRBA, Milan, Oldřich ŘEHÁČEK, Jan ZŮBEK a Martin DIRHAN. *Vybraná judikatura z oblasti uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení s komentářem*. Praha: Wolters Kluwer, 2020.

⁷⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 7. 2013, sp. zn. 29 ICdo 7/2013

Stanoveny jsou rovněž lhůty pro odmítnutí popěrného úkonu ze strany insolvenčního soudu. Rozhodnutí o odmítnutí popření vydá insolvenční soud nejpozději do skončení přezkumného jednání, v případě řešení úpadku formou oddlužení pak nejpozději v usnesení, kterým se schvaluje zpráva o přezkumu. Později nelze popěrný úkon ze strany insolvenčního soudu odmítnout, avšak dle ustálené judikatury Nejvyššího soudu lze ze shodných důvodů později odmítnout přímo incidenční žalobu, ve kterou se popěrný úkon transformuje.⁷⁷ Současně platí, že „*zatímco nedodržení lhůty k doručení popěrného úkonu soudu se hodnotí jako opožděnost samotné žaloby, jež musí být bez dalšího odmítnuta podle § 160 odst. 4 (takovému postupu by bránil jen závazný právní názor o včasnosti popření zformulovaný v řízení o opravných prostředcích proti rozhodnutí o odmítnutí popření podle § 200 odst. 3), pak nesplnění formálních a obsahových náležitostí popěrného úkonu je třeba považovat za vadu žaloby, která se odstraňuje podle obecného § 43 OSŘ.*“⁷⁸

Posledním specifickým úpravou popírání pohledávek ze strany přihlášených věřitelů je zákonem stanovená povinnost věřitele složit u insolvenčního soudu jistotu na náklady řízení o incidenčním sporu ve výši 10.000,- Kč.⁷⁹ Lhůta pro složení této jistoty činí 15 dnů od skončení přezkumného jednání o popřené pohledávce u insolvenčního soudu. Nebylo-li v době konání přezkumného jednání o popřené pohledávce ještě rozhodnuto o způsobu řešení úpadku, neskončí tato lhůta dříve než uplynutím 10 dnů od rozhodnutí o způsobu řešení úpadku.

Insolvenční soud rovněž může vedle toho uložit povinnost popírajícímu věřiteli složit jistotu k zajištění náhrady škody nebo jiné újmy, která by věřiteli popřené pohledávky vznikla v případě nedůvodnosti takového popření. Učinit tak může pouze na návrh věřitele popřené pohledávky, který doloží, že mu vznik takové škody nebo újmy zjevně hrozí. K zamítnutí tohoto návrhu může insolvenční soud přistoupit, pakliže lze dle

⁷⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2012, sen. zn. 29 ICdo 17/2012

⁷⁸ ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. § 200 [Popření pohledávky přihlášeným věřitelem]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 9.

⁷⁹ ustanovení § 202 odst. 3 insolvenčního zákona

dosavadních výsledků insolvenčního řízení očekávat, že popření pohledávky bude důvodné.⁸⁰

Nesložení shora uvedených jistot ve stanovené lhůtě je důvodem pro odmítnutí žaloby ze strany insolvenčního soudu, ledaže přihlášený věřitel doloží, že povinnost složit jistotu podle zákona nemá. Ke složení jistoty není povinen věřitel, který ve lhůtě stanovené ke složení jistoty osvědčí, že jistotu bez své viny nemohl složit a že je tu nebezpečí z prodlení, v jehož důsledku by mu mohla vzniknout újma. Povinnost ke složení jistoty dále nemá přihlášený věřitel po dobu, po kterou jeho popření nemá vliv na zjištění popřené pohledávky.

Domnívám se, že všechna shora popsaná specifika, tedy vyšší formální nároky a požadavek na rozsáhlejší obsahové náležitosti popěrného úkonu, stanovení prekluzivních lhůt k jeho podání, nemožnost měnit důvody popření a povinnost složit jistotu na náklady řízení, jsou způsobilé minimalizovat čistě spekulativní či dokonce šikanózní popírání pohledávek ze strany věřitelů.

3.5. Popěrný úkon – povaha, náležitosti

3.5.1. Obsahové náležitosti

Popěrný úkon je procesním úkonem, ze kterého musí být patrné, kterému soudu je určen, kdo jej činí, které věci se týká a co tímto úkonem popírající sleduje. V intencích probírané problematiky tedy musí být zjevné, zda je popírána pravost, výše nebo pořadí přihlášené pohledávky. Na obsahové náležitosti se tak užije přiměřeně úprava § 42 odst. 4 občanského soudního řádu. Rozšíření požadavků na obsah popěrného úkonu nalezneme jednak u popření výše pohledávky, kdy je popírající povinen uvést její skutečnou, resp. jím tvrzenou, výši, a dále u popření pořadí pohledávky, kdy popírající povinen uvést, v jakém pořadí má být pohledávka uspokojena.

V souladu s ustanovením § 41a odst. 2 občanského soudního řádu zásadně není možné přihlížet k podmíněnému popření.

⁸⁰ ustanovení § 202 odst. 4 insolvenčního zákona

3.5.2. Určitost popěrného úkonu

Na vykonatelné a nevykonatelné pohledávky jsou kladeny rozdílné požadavky na určitost popěrného úkonu.

V případě nevykonatelných pohledávek postačí, pokud je z popěrného úkonu seznatelné, zda je zpochybněna pravost, výše a/nebo pořadí přihlášené pohledávky. Ze strany insolvenčního správce ani dlužníka tak není zapotřebí uvádět důvody, pro které je popření učiněno.⁸¹ Věřitelé tedy nemají možnost namítat nedostatečnou určitost popěrného úkonu, účinnou obranu představuje pouze včasné podání žaloby dle insolvenčního zákona. Nevyužijí-li tohoto svého práva, nebude se k jejich pohledávce přihlížet (při popření její pravosti), resp. bude zjištěna ve výši či v pořadí uvedeném v rámci jejího popření, a to přestože by samotné popření ze strany insolvenčního správce či dlužníka bylo blanketní či od počátku nedůvodné.

Lze však konstatovat, že je obecně žádoucí a procesně ekonomické, aby popěrný úkon alespoň stručné důvody popření obsahoval. Relevantní argumentace je totiž způsobilá jednak předejít samotnému podání žaloby ze strany věřitele, který v návaznosti na předložené důvody může seznat nízkou pravděpodobnost úspěchu ve věci, pročež upustí od vymáhání této pohledávky. Dále při bližším odůvodnění popření pohledávky je věřiteli umožněno se od počátku zaměřit na sporné skutečnosti, tedy dochází k jisté koncentraci jeho skutkových a právních tvrzení.⁸²

V případě vykonatelných pohledávek je důvody popření naopak nutno uvést, a to pro skutečnost, že při následném podání žaloby je insolvenční správce povinen uplatnit pouze ty skutečnosti, pro které pohledávku popřel.⁸³ Pakliže by tedy nebyly v popěrném úkonu vymezeny, při následném soudním sporu by jimi ani nemohlo být argumentováno, tedy nárok na popření pohledávky by nemohl být jakkoli odůvodněn, což by v konečném

⁸¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.02.2018, sp.zn. 29 ICdo 39/2016

⁸² VRBA, Milan, Oldřich ŘEHÁČEK, Jan ZŮBEK a Martin DIRHAN. *Vybraná judikatura z oblasti uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení s komentářem*. Praha: Wolters Kluwer, 2020.

⁸³ ustanovení § 199 odst. 3 insolvenčního zákona

důsledku vedlo k neúspěchu ve věci.⁸⁴ Jak blíže rozebráno v části 3.9.2. této diplomové práce, je popírající v případě vykonatelných pohledávek rovněž omezen na důvodech, pro které může popření učinit.

3.5.3. Vázanost důvody popření

Jak již nastíněno shora, u vykonatelných pohledávek, resp. u pohledávek, kde následně dochází k podání žaloby ze strany insolvenčního správce, je tento vázán důvody uvedenými v rámci popření přihlášené pohledávky.

Jiná situace nastává v případech nevykonatelných pohledávek či popírání pořadí pohledávek, kdy může popírající insolvenční správce či popírající dlužník (v případech sanačních způsobů řešení) důvody popření doplňovat či měnit, a to do doby koncentrace řízení o incidenčním sporu.

3.5.4. Eventuální popěrný úkon, kumulace popěrných úkonů

Jednou z obsahových náležitostí popěrného úkonu je vymezení, co popírající tímto úkonem sleduje, tedy popírá-li pravost, výši a/nebo pořadí přihlášené pohledávky. Z důvodu procesní opatrnosti, především s ohledem na riziko prekluze popěrného práva, je jednotlivé úkony možno vzájemně kombinovat.

Dle konstantní judikatury „*Popřít pravost, výši nebo pořadí pohledávky lze i eventuálním procesním úkonem. Popření pravosti pohledávky umožňuje soudu ve sporu o určení pravosti pohledávky zkoumat pouze základ nároku, nikoli již jeho výši nebo pořadí. Pro závěr o tom, zda byla popřena nejen pravost, nýbrž i výše, případně pořadí pohledávky, je určující obsah popření (jeho důvody) v podobě zachycené v protokolu o přezkumném jednání nebo v seznamu přihlášených pohledávek, který tvoří součást tohoto protokolu.*“⁸⁵ Současně platí, že: „*popření pravosti pohledávky (tj. pouze jejího základu) soudu nebrání, aby - zjistí-li, že základ nároku je dán (poměřováno důvody popření) pouze u části pohledávky a u části již nikoliv - vyhověl žalobě o určení pravosti*

⁸⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.02.2018, sp.zn. 29 ICdo 39/2016

⁸⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24.05.2001, sp. zn. 32 Cdo 1726/98

pohledávky pouze zčásti a ve zbytku žalobu zamítl. Uvedené závěry se plně prosadí i tehdy, je-li namítáno promlčení přihlášené pohledávky, avšak v průběhu incidenčního sporu vyjde najevo, že promlčena je pouze část přihlášené pohledávky. Stejně tak i v případech, kdy věřitel uplatňuje pohledávku, jejíž vznik se váže k určitému období, přičemž soud dospěje k závěru, že nárok vznikl pouze za část vymezeného období. Ani v těchto případech skutečnost, že byla popřena pouze pravost pohledávky, nebrání tomu, aby soud v příslušném rozsahu žalobu na určení pravosti pohledávky částečně zamítl. Dovodí-li totiž, že pohledávka přihlašovatelovi náleží (či není promlčena) jen za určité období, pak tím ve skutečnosti neposuzuje výši pohledávky, nýbrž její pravost. Podstatné opět je, že důvod, pro který bylo možné popřít pravost pohledávky jako celku, se prosadil byť i jen zčásti.“⁸⁶

Dochází-li k popření pravosti a současně též k popření výše či pořadí, hovoříme o eventuálním popěrném úkonu, jelikož se insolvenční soud v první řadě musí vypořádat s otázkou pravosti pohledávky. Tedy popírající teprve pro případ, kdy pohledávka bude shledána pravou, popírá rovněž její výši a pořadí. Jedné se tak o subsidiární popěrné důvody, kterými se insolvenční soud může zabývat až po přezkoumání samotného základu přihlášené pohledávky.

O kumulativním uplatnění popěrných úkonů pak hovoříme za situace, kdy dojde k popření výše a současně pořadí, neboť se jedná o dvě vlastnosti pohledávky, „jež spolu vzájemně nesouvisejí, a proto je vždy přípustné souběžné uplatnění i souběžné posuzování důvodnosti obou těchto popěrných úkonů.“⁸⁷

3.6. Popření pravosti pohledávky

Popření pravosti pohledávky označuje situaci, kdy je namítáno, že pohledávka nevznikla nebo že již zcela zanikla anebo že se zcela promlčela.⁸⁸ Z tohoto vyplývá, že

⁸⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2012, sp. zn. 29 Cdo 4268/2010

⁸⁷ ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. § 192 [Popření přihlášených pohledávek]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 13.

⁸⁸ ustanovení § 193 insolvenčního zákona

se v případě popření pravosti pohledávky jedná o popření jejího samotného základu. Tím je vymezen rozsah přezkumné činnosti soudu, který nemůže bez dalšího zkoumat rovněž výši pohledávky či její pořadí.⁸⁹

V řízení o popření pravosti pohledávky je tedy projednáván nárok na určení, zda je přihlášená pohledávka pravá, či nikoli. Přestože se jedná o určovací řízení, nalezneme zde určité odchylky od obecného civilního soudního řízení, ve kterém je projednávána existence právního vztahu či subjektivního práva. V této souvislosti je především nutno poukázat na skutečnost, že předpokladem věcného projednání žaloby není prokázání naléhavého právního zájmu, což je typický charakteristický rys běžných určovacích žalob. Dále je v řízení rozhodováno rovněž věcně negativním výrokem, tedy určením, že předmětná pohledávka není po právu, a konečně má rozhodnutí dopad na insolvenční řízení, ve kterém byl incidenční spor vyvolán, resp. má přímý vliv na to, zda bude pohledávka v insolvenčním řízení považována za zjištěnou, a tedy v jeho rámci uspokojovanou.⁹⁰

Aby mohla být pohledávka shledána pravou, musí být vybavena nárokem. Ustanovení upravující popírání pravosti pohledávky zahrnuje tedy i případy, kdy subjektivní právo věřitele sice existuje, ale pro absenci nároku není úspěšně soudně vymahatelné, a tedy nemůže být ani zjištěno a uspokojeno v rámci insolvenčního řízení. Toto pravidlo je prolomeno na základě ustanovení § 173 odst. 3 insolvenčního zákona, a to v následujících případech:

- (i) přihlásit do insolvenčního řízení lze rovněž pohledávku, která není po splatnosti, přestože obecně, v civilní soudní řízení, platí, že nesplatná pohledávka není spojena s nárokem, a tedy nemůže být úspěšně vymáhána;
- (ii) přihlásit a uznat za pravou je rovněž možné pohledávku vázanou na splnění suspenzivní podmínky, přestože tato ještě nebyla naplněna. Její uspokojení pak bude záviset na skutečnosti, zda dojde k naplnění této podmínky do skončení

⁸⁹ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24.05.2001, č.j. 32 Cdo 1726/98

⁹⁰ JUDr. Radim Chalupa, Ph.D. (datum vydání 30.11.2018), *Břemeno tvrzení a důkazní břemeno v řízení o určení pravosti popřené pohledávky* [online, cit. 2023-04-12]. Dostupné z www.advokatnidenik.cz.

insolvenčního řízení, či nikoli, zásadně však nemá existence odkládací podmínky vliv na samotné zjištění pohledávky.

Jedním z klasických příkladů ztráty nároku je promlčení pohledávky, které ustanovení § 193 insolvenčního zákona explicitně uvádí. Jde tak o námitku, kterou mohou vznést všechny subjekty s popěrným právem. Nejedná se však zdaleka o jediný případ, kdy vznesení určité námitky, jakožto hmotněprávní jednání příslušného subjektu, způsobí zánik nároku, resp. brání jeho vzniku. Jednat se může například o námitku relativní neplatnosti podle § 587 občanského zákoníku či námitku vylučující nároky věřitele z odpovědnosti za vady podle § 1921 odst. 3 občanského zákoníku.⁹¹ Ustálenou soudní judikaturou bylo dovozeno, že v rámci insolvenčního řízení disponují rovněž těmito námitkami všechny subjekty vybavené popěrným právem, přestože běžně náleží pouze dlužníku.^{92 93}

3.7. Popření výše pohledávky

V případě popření pohledávky co do její výše je popírajícím namítáno, že dlužníkům závazek vůči věřiteli je nižší, než částka uvedená v přihlášce pohledávky. Popření pohledávky co do její výše umožňuje insolvenčnímu soudu přezkoumat napadenou pohledávku pouze v popřeném rozsahu, není oprávněn bez dalšího zkoumat rovněž její pravost či pořadí. Popírající v tomto případě tedy může buď uzнат pohledávku co do její pravosti a namítat to, že v tvrzené výši pohledávka nikdy nevznikla, nebo již z části zanikla, anebo že se z části promlčela. Popření výše pohledávky však může být učiněno rovněž eventuálním úkonem, tedy popírající popře samotnou pravost pohledávky a eventuálně, bude-li shledána za pravou, i její výši.⁹⁴

⁹¹ ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. § 193 [Popření pravosti pohledávky]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 15.

⁹² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.10.2012, č.j. 29 Cdo 3045/2010

⁹³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.02.2014, č.j. 29 Cdo 2600/2011

⁹⁴ JUDr. Maršíková, Jolana (datum vydání 18.02.2021, zdroj: Verlag Dashöfer), 5.3.3. *Důvody popření pohledávky* [online, cit. 2023-04-14]. Dostupné z www.insolvencni-zakon-komentar.cz.

V souladu se zásadou *non ultra petitum*, tedy že soud nemůže rozhodnout více, než o co byl požádán, platí, že pohledávku co do její výše nelze popřít z důvodu, že byla dle popírajícího přihlášena ve výši nižší, než skutečné. Stejná zásada se uplatní, jak uvedeno níže, i u popírání pohledávek co do jejich pořadí, kdy nelze namítat pořadí výhodnější, ani to, že pohledávka měla být přihlášena jako zajištěná.

Na obsahové náležitosti popěrného úkonu se, jak popsáno shora, užije přiměřeně ustanovení § 42 odst. 4 občanského soudního řádu. Specifikem v případě popírání výše pohledávky je povinnost uvést rovněž to, jaká je dle popírajícího její skutečná výše, aby byl popěrný úkon perfektní a vyvolával předvídané účinky.⁹⁵ „*Přitom je třeba počítat i s tím, že popírající nemusí mít k dispozici informaci, jak je ve skutečnosti pohledávka vysoká, popřípadě je výše pohledávky závislá na úvaze soudu (například § 1792 odst. 1 in fine ObčZ). V takovém případě je § 194 učiněno zadost, tvrdí-li popírající, že pohledávka existuje například ve výši 1 Kč.*“⁹⁶

V souladu s ustanovením § 178 insolvenčního zákona současně platí, že „*bude-li po přezkoumání postupem podle tohoto zákona přihlášená pohledávka zjištěna tak, že skutečná výše přihlášené pohledávky činí méně než 50 % přihlášené částky, k přihlášené pohledávce se nepřihlíží ani v rozsahu, ve kterém byla zjištěna; to neplatí, záviselo-li rozhodnutí insolvenčního soudu o výši přihlášené pohledávky na znaleckém posudku nebo na úvaze soudu. Věřiteli, který takovou pohledávku přihlásil, může insolvenční soud na návrh insolvenčního správce uložit, aby ve prospěch majetkové podstaty zaplatil částku, kterou určí se zřetelem ke všem okolnostem přihlášení a přezkoumání pohledávky, nejvýše však částku, o kterou přihlášená pohledávka převýšila rozsah, ve kterém byla zjištěna; jde o incidenční spor.*“

3.8. Popření pořadí pohledávky

Ustanovení § 195 insolvenčního zákona uvádí, že: „*O popření pohledávky co do jejího pořadí jde tehdy, je-li namítáno, že pohledávka má méně výhodné pořadí, než je*

⁹⁵ ustanovení § 194 insolvenčního zákona

⁹⁶ ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. § 194 [Popření výše pohledávky]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 3.

pořadí uvedené v přihlášce pohledávky, nebo je-li popíráno právo na uspokojení pohledávky ze zajištění. Ten, kdo popírá pořadí pohledávky, musí současně uvést, v jakém pořadí má být pohledávka uspokojena.“ Je-li namítáno, že pohledávka má méně výhodné pořadí, znamená to námitku, že jde ve skutečnosti o podřízenou pohledávku. Je-li popíráno uplatněné právo na uspokojení ze zajištění, znamená to námitku, že zajištění nevzniklo, již zaniklo nebo je neúčinné. Blíže k podřízeným a zajištěním pohledávkám níže.

Na obsahové náležitosti popěrného úkonu se, jak popsáno shora, užije přiměřeně ustanovení § 42 odst. 4 občanského soudního řádu. Specifikem v případě popírání pořadí pohledávky je povinnost uvést rovněž to, v jakém pořadí má být pohledávka dle popírajícího uspokojena. *„Má-li u pohledávky, kterou věřitel přihlásil do insolvenčního řízení jako pohledávku s právem na uspokojení ze zajištění, popěrný úkon insolvenčního správce pouze podobu stručného prohlášení typu „popírám pořadí“, bez uvedení údaje o tom, „v jakém pořadí má být pohledávka uspokojena“, jde o popěrný úkon neurčitý a nevyvolává účinky předjímané § 195 InsZ.“*⁹⁷

Jak vyplývá z textace citovaného ustanovení a ustálené judikatury, pohledávku co do pořadí nelze popřít s odůvodněním, že byla uplatněna v horším pořadí, než jí skutečně náleží. Namítáno tedy může být vždy jen to, že věřiteli svědčí méně příznivé pořadí. *„Na tom nic nemění ani okolnosti konkrétního insolvenčního řízení, v němž může nastat situace, že neuplatnění práva na přednostní uspokojení pohledávky (především při způsobu řešení úpadku plněním splátkového kalendáře), může být v konečném důsledku pro věřitele výhodnější, než kdyby uplatnil pohledávku jako přednostní (s právem na uspokojení ze zajištění)“*.⁹⁸

Mezi nejčastější důvody popření pořadí pohledávky řadíme *„zdánlivost či neplatnost právního jednání, jímž je zřízeno zajištění, relativní neúčinnost právního jednání dlužníka, jímž se zřizuje zajištění ve smysli § 235 a násl. IZ, promlčení práva ze zajištění, podřízenost příslušenství a smluvní pokuty dle § 172 odst. 2 IZ, uplatnění neuznaného typu zajištění ve smyslu § 2 písm. g) IZ (např. finanční záruka, dohoda o*

⁹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24.06.2020, sp.zn. 29 ICdo 21/2018

⁹⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.03.2019, sp.zn. 29 ICdo 95/2017

srážkách ze mzdy atp.), rozsah zajištění (pohledávka je zajištěna jen v omezeném rozsahu nebo na méně předmětech zajištění náležejících do majetkové podstaty dlužníka, než uplatňuje věřitel, atp.)“⁹⁹

Přihlášené pohledávky můžeme dělit do tří základních skupin, a to na pohledávky nezajištěné, podřízené a zajištěné. Toto obecné dělení je přitom klíčové pro přezkum pohledávek z hlediska jejich pořadí.

Nezajištění věřitelé jsou v insolvenčním řízení uspokojováni poměrně. Specifickou výjimku představuje pohledávka osoby odpovědné za správu domu a pozemku v případě zpeněžení jednotky v domě, jež byla ve vlastnictví dlužníka. Tato pohledávka, byť nezajištěná, je uspokojována do zákonem stanoveného limitu z výtěžku zpeněžení ještě před uspokojením pohledávek zajištěných věřitelů.¹⁰⁰ Nejedná se však o otázku pořadí pohledávky, proto nemůže být předmětem sporu o určení pořadí. Toto ustanovení hraje roli při rozhodování o vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli.

Co se podřízených pohledávek týče, tak tyto jsou zpravidla uspokojovány až po některém z konkrétních věřitelů, případně až po všech ostatních věřitelích (resp. po všech ostatních nepodřízených a z uspokojení nevyločených pohledávkách). Dojde-li tedy k popření pohledávky co do jejího pořadí, je v případě tvrzené podřízenosti pohledávky současně potřeba uvést, „*v jakém pořadí má být uspokojena, tj. primárně označit tu pohledávku či pohledávky, na něž je subordinace vázána.*“¹⁰¹ Z důvodu poměrného uspokojování nezajištěných pohledávek lze také dovodit, že je-li některá pohledávka podřízena nezajištěné pohledávce, tedy má-li být uspokojena až v pořadí za touto pohledávkou, musí být z logiky věci uspokojena až za všemi přihlášenými nezajištěnými pohledávkami. Jak již popsáno shora, lepší pořadí pohledávky nelze namítat, tedy nelze pohledávku přihlášenou jako podřízenou popřít s tvrzením, že měla být přihlášena jako nepodřízená. Insolvenční zákon rozlišuje v ustanovení § 172 tři skupiny podřízených

⁹⁹ VRBA, Milan, Oldřich ŘEHÁČEK, Jan ZŮBEK a Martin DIRHAN. *Vybraná judikatura z oblasti uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení s komentářem*. Praha: Wolters Kluwer, 2020.

¹⁰⁰ ustanovení § 298 odst. 8 insolvenčního zákona

¹⁰¹ ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. § 195 [Popření pořadí pohledávky]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 6.

pohledávek, a to (i) pohledávky, které mají být podle smlouvy uspokojeny až po uspokojení jiné pohledávky případně ostatních pohledávek dlužníka, (ii) pohledávky z podřízeného dluhopisu podle zákona č. 190/2004 Sb., o dluhopisech a (iii) pohledávky společníků nebo členů dlužníka vyplývající z jejich účasti ve společnosti nebo v družstvu. V případě oddlužení se pak za podřízené pohledávky považují rovněž úroky, úroky z prodlení a poplatek z prodlení z pohledávek přihlášených věřitelů a smluvní pokuta sjednaná pro případ prodlení s plněním přihlášené pohledávky, není-li taková smluvní pokuta dluhem z podnikání, a to ve výši, ve které v souhrnu převyšují výši jistiny přihlášené pohledávky k okamžiku jejího vzniku.

Popření pořadí pohledávky je vyloučeno u podřízených pohledávek společníků nebo členů dlužníka vyplývajících z jejich účasti ve společnosti nebo v družstvu dle ustanovení § 172 odst. 1 insolvenčního zákona. Tyto se totiž do insolvenčního řízení nepřihlašují, nýbrž se pouze oznamují insolvenčnímu správci, který vede jejich evidenci.^{102 103}

Poslední skupinu tvoří zajištění věřitelé, u nichž je charakteristickým rysem právo na přednostní uspokojení z výtěžku zpeněžení určité věci náležející do majetkové podstaty dlužníka. Zákonnou úpravu nalezneme v § 166 a § 167 insolvenčního zákona. Spolu s pohledávkami za majetkovou podstatou a pohledávkami jím postavenými na roveň jsou zajištění věřitelé v insolvenčním řízení uspokojováni přednostně. Avšak pro případ pochybností o tom, zda pohledávka uplatněná věřitelem je pohledávkou za majetkovou podstatou nebo pohledávkou postavenou jí na roveň, stanovuje insolvenční zákon v ustanovení § 203a vlastní mechanismus, a to řízení o žalobě na určení pořadí uplatněné pohledávky, které je samostatným incidenčním sporem podle § 159 odst. 1 písm. a). Je tomu tak proto, že přezkumu podléhají pouze pohledávky přihlášené, zatímco pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jím postavené na roveň se uplatňují jiným způsobem. Tedy při popření pohledávky co do jejího pořadí může být namítáno v případě zajištěných věřitelů pouze to, že přihlášená pohledávka není pohledávkou zajištěnou.

¹⁰² ustanovení § 172 odst. 4 insolvenčního zákona

¹⁰³ JUDr. Maršíková, Jolana (datum vydání 18.02.2021, zdroj: Verlag Dashöfer), 5.3.3. *Důvody popření pohledávky* [online, cit. 2023-04-14]. Dostupné z www.insolvencni-zakon-komentar.cz.

Pohledávky zajištěných věřitelů můžeme dále dělit na dvě skupiny. „*Za první jde o věřitele s osobní pohledávkou směřující přímo proti dlužníku, jež je zajištěna některým ze způsobů vypočtených v § 2 písm. g). Tito věřitelé jsou nositeli obligacního práva na plnění, jež není závislé na akcesorickém zajišťovacím nástroji, a může tedy existovat i bez něj. Za druhé jsou to věřitelé, jejichž zajištěná (osobní) pohledávka směřuje vůči osobě odlišné od dlužníka a jejichž jediné právo proti dlužníku spočívá v tom, že mohou svou pohledávku za třetí osobou uspokojit z majetku patřícího do majetkové podstaty (v dikci InsZ jde o „právo na uspokojení pouze z majetku poskytnutého k zajištění“; první část druhé věty § 166).*“¹⁰⁴ Dělení na tyto dvě skupiny hraje roli především v tom, že v případě pohledávek za třetí osobou je třeba zkoumat i existenci a výši zajištěné pohledávky z důvodu akcesority. Dalším specifikum u této druhé skupiny představuje ustanovení § 196 odst. 2 insolvenčního zákona, dle něhož má popření práva na uspokojení pohledávky ze zajištění tytéž účinky jako popření pravosti pohledávky, a bylo-li toto právo popřeno jen zčásti, tytéž účinky jako popření výše pohledávky. Dle ustálené judikatury „*ustanovení § 196 odst. 2 insolvenčního zákona obsahuje pravidlo, které respektuje zvláštní povahu pohledávky přihlášené do insolvenčního řízení nikoli jako osobní pohledávka věřitele vůči jeho osobnímu dlužníku, nýbrž (jen) z titulu zajištění – dlužník je pouze osobou, která svým majetkem zajišťuje pohledávku věřitele vůči jinému (osobnímu) dlužníku. V takovém případě totiž popření pořadí pohledávky spočívající v popření práva na uspokojení pohledávky ze zajištění nutně vede i k zásahu do podstaty přihláškou uplatněné pohledávky (co do její pravosti nebo výše), jelikož bez práva na uspokojení pohledávky ze zajištění nemá věřitel důvod vůči dlužníku, jenž není jeho osobním dlužníkem, cokoli přihlásit.*“¹⁰⁵

Otázka pořadí uvnitř skupiny zajištěných věřitelů, pakliže na stejném předmětu vázne vícero zajištění, však již předmětem sporu o pořadí pohledávky nemůže být, jelikož dle ustálené judikatury „*Spor o pořadí, v jakém zajištěnému věřiteli vzniklo právo na přednostní uspokojení, není spor o pořadí pohledávky ve smyslu § 195 InsZ.*“¹⁰⁶ Otázka

¹⁰⁴ ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. § 195 [Popření pořadí pohledávky]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 8.

¹⁰⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.02.2013, sp. zn. 29 ICdo 11/2012

¹⁰⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.04.2016, sp. zn. 29 Cdo 2011/2014

skutečné doby vzniku zástavního práva nebo zajištění¹⁰⁷ je tak posuzována až za účelem vydání výtěžku zajištěným věřitelům.¹⁰⁸

V souladu s ustanovením § 179 insolvenčního zákona současně platí, že bude-li přihlášená zajištěná pohledávka po přezkoumání zjištěna tak, že věřitel má právo na uspokojení této pohledávky v rozsahu menším než 50 % její výše nebo že má právo na uspokojení ze zajištění v pořadí horším, než uvedl v přihlášce pohledávky, k jeho právu na uspokojení této pohledávky ze zajištění se v insolvenčním řízení nepřihlíží. Výjimku představuje situace, kdy rozhodnutí insolvenčního soudu o výši zajištěné přihlášené pohledávky záviselo na znaleckém posudku nebo na úvaze soudu. Věřiteli, který takovou pohledávku přihlásil, může insolvenční soud na návrh insolvenčního správce uložit, aby ve prospěch zajištěných věřitelů, kteří přihlásili pohledávku se zajištěním ke stejnému majetku, zaplatil částku, kterou určí se zřetelem ke všem okolnostem uplatnění a přezkoumání práva na uspokojení ze zajištění, nejvýše však částku, o kterou hodnota zajištění uvedená v přihlášce převýšila hodnotu zjištěného zajištění. Jedná se v takovém případě o incidenční spor.

3.9. Odporové spory

3.9.1. Odporový spor při popření pravosti a výše nevykonatelné pohledávky

Úpravu popření nevykonatelné pohledávky nalezneme v ustanovení § 198 insolvenčního zákona. V případě, že byla zpochybněna pravost či výše nevykonatelné pohledávky (ostatně rovněž pokud bylo zpochybněno pořadí pohledávky bez ohledu na její vykonatelnost, jak uvedeno níže), je na věřiteli takové popřené pohledávky, aby se obrátil na soud s žalobou na určení její pravosti či výše. *„Popře-li nevykonatelnou pohledávku jak insolvenční správce, tak dlužník v oddlužení (resp. dlužník při sanačním způsobu řešení úpadku, kde má popření pohledávky z jeho strany vliv na její zjištění), musí být žaloba o určení pravosti, výše nebo pořadí pohledávky včas podána proti oběma popírajícím.“*¹⁰⁹ Ustálenou judikaturou tedy bylo dovozeno, že žaloba v takovém případě

¹⁰⁷ ustanovení § 167 odst. 1 insolvenčního zákona

¹⁰⁸ ustanovení § 298 insolvenčního zákona

¹⁰⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23.07.2015, sen. zn. 29 ICdo 24/2013

musí být podána kumulativně proti insolvenčnímu správci i popírajícímu dlužníku, neboť v opačném případě nebude moci být pohledávka v insolvenčním řízení zjištěna.

K zamyšlení by dle mého názoru měla být otázka ekonomiky popírání pohledávek současně ze strany insolvenčního správce i dlužníka, a to ve vztahu k nákladům řízení. Pakliže totiž nevykonatelnou pohledávku popře jak insolvenční správce, tak dlužník, a věřitel podá odporovou žalobu, ve které bude plně úspěšný, pak přestože vůči insolvenčnímu správci nemá v odporovém sporu nárok na náhradu nákladů řízení, vůči dlužníku budou tyto náklady přiznány a v souladu s ustanovením § 202 odst. 1 insolvenčního zákona považovány za pohledávku přihlášenou do insolvenčního řízení, což v konečném důsledku poměrně sníží uspokojení dalších přihlášených věřitelů. Je samozřejmě otázkou, jaké procento z celkové dlužné částky budou tyto náklady představovat, jelikož se může jednat o poměrně zanedbatelnou část. Každopádně se i tak domnívám, že po dohodě dlužníka a insolvenčního správce může být efektivnější, dojde-li k popření nevykonatelné pohledávky pouze ze strany insolvenčního správce.

Pakliže byla pohledávka popřena pouze ze strany dlužníka, směřuje žaloba jen proti němu. V této souvislosti je nutno upozornit na skutečnost, že účinnost popření pohledávky ze strany dlužníka je vázána na účinky schváleného oddlužení. *„Pominou-li účinky schválení oddlužení, přestává popření pohledávky dlužníkem mít (v rozsahu popření) vliv na zjištění pohledávky. Žalobu, kterou se věřitel proti popírajícímu dlužníku domáhá určení pravosti pohledávky, soud v této situaci odmítne jako podanou osobou, která k tomu nebyla oprávněna (§ 160 odst. 4 insolvenčního zákona).“*¹¹⁰

Lhůta pro podání žaloby činí 30 dnů od přezkumného jednání, resp. 30 dnů od právní moci rozhodnutí o schválení zprávy o přezkumu v případě řešení dlužníkovra úpadku formou oddlužení, která nastává již dnem zveřejnění tohoto usnesení v insolvenčním rejstříku. Tato lhůta současně neskončí dříve než uplynutím 15 dnů ode dne doručení vyrozumění věřiteli o popření jeho nevykonatelné pohledávky, jak blíže vysvětleno níže.¹¹¹ Lhůta k podání odporové žaloby je hmotněprávní, což znamená, že pro její zachování musí být incidenční žaloba doručena příslušnému soudu nejpozději

¹¹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2018, sp. zn. 29 ICdo 121/2016

¹¹¹ ustanovení § 197 odst. 2 insolvenčního zákona, ustanovení § 410 odst. 2 insolvenčního zákona

v poslední den této lhůty. Její zmeškání nelze prominout. Změna žaloby je možná pouze do uplynutí lhůty k jejímu podání.

Jako důvod vzniku popřené pohledávky může žalobce v souladu s ustanovením § 198 odst. 2 insolvenčního zákona uplatnit pouze skutečnosti, které jako důvod vzniku této pohledávky uplatnil nejpozději do skončení přezkumného jednání, a dále skutečnosti, o kterých se žalobce dozvěděl později proto, že mu kupující ze smlouvy o prodeji podniku nebo jeho části neoznámil včas převzetí dlužníkovy závazku. Dle ustálené judikatury rovněž platí, že „ve smyslu § 192 odst. 4 InsZ, ve znění účinném od 31. 3. 2011, je kvalitativní změna skutečností, na nichž se přihlášená pohledávka zakládá nebo změna pořadí přihlašované pohledávky možná jen do uplynutí lhůty k přihlášení pohledávky do insolvenčního řízení.“¹¹² To znamená, v souladu s označeným ustanovením § 192 odst. 4 insolvenčního zákona, že do konce přezkumného jednání je možné měnit pouze výši pohledávky, ostatní změny jsou možné jen do uplynutí lhůty určené k jejímu přihlášení.

Naproti tomu popírající insolvenční správce či popírající dlužník (v případě sanačních způsobů řešení) může důvody popření doplňovat či měnit, a to do doby koncentrace řízení o incidenčním sporu.

Z ustanovení § 197 odst. 2 vyplývá, že jsou insolvenční správce či insolvenční soud povinni při přezkumném jednání o tomto postupu věřitele řádně poučit. Pakliže by se věřitel přezkumného jednání neúčastnil, je insolvenční správce povinen ho o popření pohledávky a následném postupu písemně vyrozumět. Toto vyrozumění má stanovené náležitosti, které nalezneme v § 13 vyhlášky č. 311/2007 o jednacím řádu pro insolvenční řízení. Tato vyhláška konkrétně stanoví, že písemné vyrozumění o popření nevykonatelné pohledávky obsahuje (i) označení insolvenčního soudu včetně spisové značky, pod kterou je insolvenční řízení vedeno, (ii) označení dlužníka a označení věřitele, jemuž je toto vyrozumění určeno, (iii) údaje umožňující identifikaci popřené nevykonatelné pohledávky, (iv) informaci o tom, zda tato pohledávka byla popřena co do pravosti, výše nebo pořadí, (v) stanovisko dlužníka, (vi) datum a podpis insolvenčního správce, (vii) v jaké výši byla pohledávky popřena, je-li popírána výše pohledávky, či (viii) v jakém pořadí má být pohledávka uspokojena, je-li pohledávka popřena co do pořadí.

¹¹² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2018, sp. zn. 29 NSČR 191/2016

Písemné vyrozumění musí dále obsahovat řádné poučení věřitele, sestávající z poučení o tom, že (i) pokud nepodá tento věřitel žalobu na určení pravosti, výše nebo pořadí pohledávky, nebude k pohledávce popřené co do pravosti nadále v insolvenčním řízení přihlíženo a pohledávka popřená co do výše nebo pořadí se bude pokládat za zjištěnou ve výši nebo pořadí uvedeném při jejím popření insolvenčním správcem, že (ii) se v podané žalobě může jako důvodu vzniku pohledávky dovolávat jen skutečností uvedených v přihlášce nebo při přezkumném jednání a dále skutečností, o kterých se věřitel dozvěděl později proto, že mu kupující ze smlouvy o prodeji podniku nebo jeho části podle zákona o obchodních korporacích neoznámil včas převzetí dlužníkovu závazku, a nakonec že (iii) lhůta k podání žaloby činí 30 dnů od přezkumného jednání¹¹³ a že tato lhůta neskončí dříve než uplynutím 15 dnů od doručení vyrozumění. Platí, že pouze úplné a řádné vyrozumění je způsobilé založit věřiteli běh lhůty k podání incidenční žaloby.¹¹⁴

Vyjde-li v průběhu řízení najevo, že popřená pohledávka je pohledávkou vykonatelnou, není to důvodem k zamítnutí žaloby, žalovaný je však v takovém případě povinen prokázat důvod popření podle § 199 insolvenčního zákona.¹¹⁵

3.9.2. Odporový spor při popření pravosti a výše vykonatelné pohledávky

Na straně žalobce stojí při popření pravosti či výše vykonatelné pohledávky insolvenční správce, případně dlužník, je-li jeho úpadek řešen některým ze sanačních způsobů. O takovém postupu insolvenční správce dlužníka poučí při osobním jednání. Základní právní úpravu nalezneme v ustanovení § 199 insolvenčního zákona.

Předně nutno uvést, že je odporová žaloba v případě popření vykonatelné pohledávky (resp. její pravosti či výše) negativní určovací žalobou. Žalobce se tedy domáhá určení, že (i) přihlášená pohledávka není po právu nebo že (ii) přihlášená

¹¹³ je-li úpadek dlužníka řešen formou oddlužení, pak tato lhůta činí 30 dnů ode dne právní moci usnesení o schválení zprávy o přezkumu

¹¹⁴ ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. § 198 [Popření nevykonatelné pohledávky insolvenčním správcem]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 6.

¹¹⁵ ustanovení § 198 odst. 3 insolvenčního zákona

pohledávka není po právu v popřené rozsahu. Žalobní petit lze však při popření výše pohledávky formulovat též pozitivně, konkrétně tak, že se žalobce domáhá určení, že je pohledávka po právu v nepopřené výši.¹¹⁶

Lhůta pro podání žaloby ze strany insolvenčního správce (resp. dlužníka) činí 30 dnů od přezkumného jednání, resp. od právní moci rozhodnutí o schválení zprávy o přezkumu. Tato lhůta současně neskončí dříve, „než třicátým dnem počítaným ode dne, kdy insolvenční soud doručil usnesení o schválení zprávy o přezkumu insolvenčnímu správci zvláštním způsobem.“¹¹⁷ Podáním žaloby insolvenční správce, případně dlužník, uplatní své popření proti věřiteli. Jedná se opět o hmotněprávní lhůtu, tedy žaloba musí být nejpozději v poslední den doručena insolvenčnímu soudu. Zmeškání lhůty nelze prominout. Z žádného ustanovení insolvenčního zákona nevyplývá povinnost, aby žaloba byla v případě popření pohledávky jak insolvenčním správcem, tak dlužníkem, podána oběma, tedy postačí, pokud podá žalobu jen jeden z nich.¹¹⁸

Insolvenční správce je v případě vykonatelné pohledávky přiznané pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu omezen na důvodech jejího popření, konkrétně je oprávněn uplatnit pouze ty skutečnosti, které nebyly uplatněny dlužníkem v řízení, které předcházelo vydání tohoto rozhodnutí. Dle ustálené judikatury je současně bez významu, že příslušný orgán skutečnost uplatněnou dlužníkem chybně vyhodnotil (jako nepodstatnou v rovině právní nebo skutkové), včetně toho, že se mýlil v obsahu skutkových tvrzení, které dlužník tímto způsobem uplatnil, a ani to tak nezakládá právo insolvenčního správce uplatnit stejnou skutečnost jako důvod popření pravosti nebo výše vykonatelné pohledávky přiznané pravomocným rozhodnutím, jelikož jde dle insolvenčního zákona stále o skutečnost, kterou dlužník uplatnil v předchozím řízení.¹¹⁹

Důvodem popření současně nemůže být jiné právní posouzení věci. Jak již uvedeno výše, z tohoto omezení existuje výjimka, kdy důvodem popření může být rovněž

¹¹⁶ ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. § 199 [Popření vykonatelné pohledávky insolvenčním správcem]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 7.

¹¹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.07.2021, sp.zn. 29 ICdo 154/2020

¹¹⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 09.05.2018, sp.zn. 103 VPSH 449/2017

¹¹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20.09.2018, sp.zn. 29 ICdo 93/2016

právní posouzení, a to za situace, že „z pravomocného rozhodnutí příslušného orgánu, jímž byla pohledávka přiznána, žádné právní posouzení věci neplyne.“¹²⁰ Příkladem exekučního titulu, ze kterého neplyne právní posouzení, může být například notářský zápis se svolením k vykonatelnosti, který nemá povahu rozhodnutí a s tím spojené účinky, nýbrž se jedná o veřejnou listinu.¹²¹ Ustálená judikatura současně dovodila, že právní posouzení naopak obsahuje rovněž rozsudek pro uznání, rozsudek pro zmeškání, platební rozkaz (případně elektronický platební rozkaz) či směnečný (či šekový) platební rozkaz. Domnívám se, že takový výklad je zcela namístě, a to s ohledem na právní jistotu účastníků. V opačném případě by totiž mohlo insolvenční řízení i po letech otevřít prostor pro zcela odlišné právní hodnocení již pravomocně rozsouzené věci, a to mimo rámec obecných řádných a mimořádných opravných prostředků. Takových zásahů do právní jistoty nemůže být připuštěn například právě ani u rozhodnutí vydaných ve zkrácených řízeních, jak ostatně konstantně dovozuje Nejvyšší soud.

V této souvislosti jsem se v rámci své praxe setkala se situací, kdy insolvenční správce popřel pohledávku přiznanou pravomocným a vykonatelným platebním rozkazem co do její pravosti (a eventuálně výše) s argumentací, že dokument nazvaný uznání dluhu a splátkový kalendář, který byl přiložen k přihlášce pohledávky, je neplatný. Takové tvrzení odůvodnil tím, že obchodní závod dlužníka byl postižen exekučním příkazem, přičemž jeho účinnost nastala dříve, než k uznání dluhu došlo. Dlužníkovi bylo na základě tohoto exekučního příkazu zakázáno zatížit majetek nebo s ním jinak nakládat bez souhlasu správce obchodního závodu, bez něhož jsou právní jednání neplatná, a tedy při absenci tohoto souhlasu ani nemohl písemně uznat dluh co do důvodu a výše. V řízení o žalobě věřitel mimo jiné namítal, že platnost uznání dluhu byla již právně posouzena a uznána pravomocným a vykonatelným platebním rozkazem, přičemž důvodem k popření pravosti či výše vykonatelné pohledávky přiznané pravomocným rozhodnutím může ze strany insolvenčního správce dojít pouze na základě rozdílných skutkových tvrzení, popření však nemůže tkvít v jiném právním posouzení věci. Insolvenční správce tak neměl v dané věci právo platnost či neplatnost uznání dluhu posuzovat. Nadto je uznání dluhu pouze utvzovacím prostředkem, samo o sobě existenci (pravost) pohledávky

¹²⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 7. 2013, sp. zn. 29 ICdo 7/2013

¹²¹ VRBA, Milan, Oldřich ŘEHÁČEK, Jan ZŮBEK a Martin DIRHAN. *Vybraná judikatura z oblasti uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení s komentářem*. Praha: Wolters Kluwer, 2020.

nezakládá, není právním důvodem jeho vzniku. Proto i v případě, že bude vyslovena neplatnost uznání dluhu, nemá takový závěr vliv na pravost samotné pohledávky. Insolvenční soud dal takové argumentaci za pravdu, když uzavřel, že *„lze naopak přisvědčit argumentaci žalovaného, že důvodem popření pravosti nebo výše vykonatelné pohledávky přiznané pravomocným rozhodnutím, může dojít ze strany insolvenčního správce pouze na základě rozdílných skutkových tvrzení, ale nemůže tkvít v jiném právním posouzení věci a pro závěr v této věci není relevantní, jak uznání dluhu posuzuje žalobkyně. Lze přisvědčit v této souvislosti i argumentaci, že v souvislosti s podáním přihlášky do insolvenčního řízení je uznání dluhu jako takové potvrzovacím prostředkem a samo o sobě existenci dluhu nezakládá a není právním důvodem vzniku existence dluhu. Neplatnost uznání dluhu tak nemůže mít vliv na pravost samotné pohledávky. Právním důvodem vzniku dluhu byly dodávky zboží ze strany žalované, na které byly vystaveny faktury, jež nebyly dlužníkem do současnosti uhrazeny.“*¹²²

Omezení v případě popření vykonatelné pohledávky přiznané pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu nalezneme rovněž u dlužníka. Uplatnit může v takovém případě pouze skutečnosti, které jsou důvodem pro zastavení výkonu rozhodnutí nebo exekuce proto, že pohledávka zanikla (typicky splněním či započtením) nebo je promlčená (typicky proto, že pro vykonatelné právo nebyl v průběhu promlčecí lhůty navržen výkon rozhodnutí nebo navrženo nařízení exekuce). Toto omezení se vztahuje na oba způsoby sanačního řešení úpadku dlužníka, přičemž úpravu nalezneme v ustanovení § 336 odst. 3 insolvenčního zákona, v případě řešení úpadku dlužníka formou reorganizace, a v ustanovení § 410 odst. 6 insolvenčního zákona, pakliže je úpadek dlužníka řešen formou oddlužení. Úprava reflektuje skutečnost, že proti pravomocnému a vykonatelnému rozhodnutí příslušného orgánu, které v tomto případě působí vůči dlužníku, se mohl a měl dlužník bránit v příslušném nalézacím řízení.¹²³ Z tohoto vyplývá, že proti vykonatelným pohledávkám přiznaným pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu, se může dlužník bránit jedině odkazem na skutečnosti, které nastaly po vydání příslušného rozhodnutí. Jinou situaci představuje rozsudek pro uznání, v jehož případě lze namítat rovněž zánik pohledávky před vydáním exekučního titulu. Současně *„nad rámec shora uvedených námitek, opírajících se o výslovné*

¹²² rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 11.04.2022, sp.zn. MSPH 94 INS 2552/2020

¹²³ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.06.2016, sp.zn. 29 ICdo 45/2014, Rc 116/2017

znění insolvenčního zákona, lze uvažovat též o zcela výjimečné možnosti popřít přihlášenou pohledávku pro (jiný) rozpor plnění přiznaného exekučním titulem s hmotným právem, je-li exekuční titul zjevným výsledkem protiprávního jednání věřitele nebo i třetí osoby, je-li přímým produktem takové nepoctivosti a dlužník se objektivně nemohl již v nalézacím řízení nebo prostřednictvím k tomu určených (řádých i mimořádných) opravných prostředků proti exekučnímu titulu účinně bránit.“¹²⁴

Rozhoduje-li insolvenční soud o pohledávce pravomocně přiznané příslušným orgánem, bude pro subjekty insolvenčního řízení závazné právě rozhodnutí insolvenčního soudu, přestože jím není nikterak zrušeno či změněno původní rozhodnutí co do jeho účinků mimo insolvenční řízení, a to v souladu s ustanovením § 201 odst. 4 insolvenčního zákona. Tato úprava „*poskytuje ostatním věřitelům dlužníka příležitost vyhnout se (při úspěšném popření pohledávky, lhostejno, zda vykonatelné) tomu, aby na jejich účet (k jejich tíži) byla v insolvenčním řízení poměrně uspokojena též pohledávka vzniklá jen proto, že dlužník v příslušném řízení nedbale hájil svá práva (nebo je nehájil vůbec) nebo pohledávka „účelově vyrobená“ ve spolupráci s dlužníkem.“¹²⁵*

Jak již uvedeno výše, v případě popření vykonatelné pohledávky je rovněž třeba explicitně uvést důvody tohoto popření¹²⁶, jelikož při následném podání žaloby je insolvenční správce povinen uplatnit pouze ty skutečnosti, pro které pohledávku popřel, jak vyplývá z ustanovení § 199 odst. 3 insolvenčního zákona. Pakliže by tedy nebyly v popěrném úkonu vymezeny, při následném soudním sporu by jimi ani nemohlo být argumentováno, tedy nárok na popření pohledávky by nemohl být jakkoli odůvodněn, což by v konečném důsledku vedlo k neúspěchu ve věci.¹²⁷ Vyjde-li dodatečně najevo, že je sporná pohledávka pohledávkou nevykonatelnou, otevře se žalobci prostor pro změnu či doplnění důvodů popření, včetně uvádění nových skutečností.

¹²⁴ ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. § 199 [Popření vykonatelné pohledávky insolvenčním správcem]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 15.

¹²⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.07.2013, sp. zn. 29 Cdo 392/2011

¹²⁶ narozdíl od popření nevykonatelných pohledávek, kde postačí pouze blanketní popření pohledávky

¹²⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.02.2018, sp.zn. 29 ICdo 39/2016

V souladu s ustanovením § 11 odst. 2 písm. o) zákona o soudních poplatcích je insolvenční správce i dlužník při podání předmětné odporové žaloby osvobozen od soudního poplatku. Současně platí, že bude-li žalobce úspěšný, bude povinnost zaplatit soudní poplatek uložena žalovanému, tedy věřiteli, jehož pohledávka byla popřena.¹²⁸

3.9.3. Odporový spor při popření pořadí pohledávky

V případě popření pořadí pohledávky insolvenčním správcem či dlužníkem¹²⁹ nehraje její případná vykonatelnost roli, aktivní legitimaci k podání žaloby má výlučně věřitel popřené pohledávky.

Lhůta pro podání žaloby činí 30 dnů od přezkumného jednání, resp. 30 dnů od právní moci rozhodnutí o schválení zprávy o přezkumu v případě řešení dlužníkového úpadku formou oddlužení, která nastává již dnem zveřejnění tohoto usnesení v insolvenčním rejstříku. Tato lhůta současně neskončí dříve než uplynutím 15 dnů ode dne doručení vyznění věřiteli o popření jeho pohledávky (nebyl-li věřitel přítomen na přezkumném jednání).¹³⁰ Lhůta k podání odporové žaloby je hmotněprávní, což znamená, že pro její zachování musí být incidenční žaloba doručena příslušnému soudu nejpozději v poslední den této lhůty. Její zmeškání nelze prominout.

Ustálenou judikaturou bylo dovozeno, že je-li popření učiněno jak ze strany insolvenčního správce, tak ze strany dlužníka, musí být žaloba v takovém případě podána kumulativně proti oběma z nich.

Je-li pohledávka popřena jiným věřitelem, považuje se popěrný úkon (při splnění všech zákonem stanovených náležitostí) v souladu s ustanovením § 200 odst. 5 insolvenčního zákona za odporovou žalobu, kterou tento věřitel uplatnil u insolvenčního soudu své popření vůči věřiteli, který pohledávku přihlásil.

¹²⁸ ustanovení § 2 odst. 3 zákona o soudních poplatcích

¹²⁹ při sanačním způsobu řešení úpadku

¹³⁰ ustanovení § 197 odst. 2 insolvenčního zákona, ustanovení § 410 odst. 2 insolvenčního zákona

Popěrný úkon věřitele, který se později při splnění veškerých stanovených náležitostí transformuje na odporovou žalobu, musí být doručen insolvenčnímu soudu nejpozději 3 pracovní dny přede dnem konání přezkumného jednání, v případě řešení úpadku formou oddlužení pak nejpozději do 10 dnů po uplynutí lhůty k přihlašování pohledávek. Současně v případě oddlužení platí, že stanovená lhůta 10 dnů neskončí dříve než 7 dní ode dne zveřejnění přihlášky v insolvenčním rejstříku. Po uplynutí lhůty k popření pohledávky již není možné ze strany věřitele měnit důvod tohoto popření. Současně popírá-li věřitel pravost nebo výši vykonatelné pohledávky přiznané pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu, lze shodně jako v případě insolvenčního správce jako důvod popření uplatnit pouze ty skutečnosti, které nebyly dlužníkem uplatněny v řízení, jež vydání tohoto rozhodnutí předcházely. Jiné právní posouzení věci (s výjimkou uvedenou výše) však nemůže být důvodem takového popření.

3.9.4. Kontrola přihlášky ze strany insolvenčního soudu

V rámci právního posouzení odporových sporů zkoumá insolvenční soud rovněž to, zda byly splněny podmínky, za nichž se může incidenční žalobou vůbec zabývat. Jedním z takových předpokladů je včasné přihlášení pohledávky do insolvenčního řízení a neexistence vad přihlášky. Pakliže insolvenční soud zjistí, že nedostatky přihlášky znemožňují o věci meritorně rozhodnout, zamítne žalobu pro předčasnost. Insolvenčnímu správci dá současně pokyn, aby v souladu s ustanovením § 188 odst. 2 insolvenčního zákona vyzval věřitele k opravě či doplnění přihlášky. Nebude-li tato přes výzvu ve stanovené lhůtě opravena, předloží ji insolvenční správce insolvenčnímu soudu k rozhodnutí o tom, že se k přihlášce pohledávky nepřihlíží. O tomto následku je insolvenční správce povinen věřitele poučit. Opravenou přihlášku je insolvenční správce povinen opětovně přezkoumat na zvláštním přezkumném jednání.¹³¹

¹³¹ ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. § 198 [Popření nevykonatelné pohledávky insolvenčním správcem]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 14.

4. Spory o určení pořadí pohledávky dle ustanovení § 203a insolvenčního zákona

Ustanovení § 230a insolvenčního zákona upravuje incidenční řízení o určení pořadí pohledávky, jehož účelem je postavit najisto, zda je uplatněná pohledávka věřitele pohledávkou za majetkovou podstatou nebo pohledávkou postavenou jí na roveň anebo pohledávkou, která se v insolvenčním řízení neuspokojuje. Zkoumá se tedy povaha pohledávky a otázka, zda má být uspokojena přednostně nebo spolu s obecnými pohledávkami, případně zda není z uspokojení v insolvenčním řízení zcela vyloučena. Pochybnosti o povaze uplatněné pohledávky nastanou zejména ve chvíli, kdy osoba, která je uplatněnou pohledávkou dotčena, namítne její pořadí, tedy především dlužník, přihlášení věřitelé, jiný věřitel uplatňující přednostní pohledávku, a samozřejmě rovněž insolvenční správce.¹³²

Pro řízení o žalobě na určení pohledávky dle § 203a se obdobně použijí ustanovení o popření přihlášené pohledávky, přičemž se jedná o incidenční spor dle § 159 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona.¹³³

Aktivně věcně legitimován k podání žaloby je věřitel, který pohledávku uplatnil, přičemž obvykle tak činí v návaznosti na výzvu insolvenčního soudu, který ji může věřiteli zaslat i bez návrhu, na návrh insolvenčního správce je však povinen tak učinit. K této výzvě se váže počátek běhu prekluzivní hmotněprávní lhůty 30 dnů k podání žaloby, uplatněna u soudu však může být i bez předchozího vyzvání. Výzva musí obsahovat řádnou specifikaci sporné pohledávky včetně toho, v čem je spatřována její spornost a v jaké skupině pohledávek by měla být uplatněna, a poučení o následcích nepodání žaloby ve stanovené lhůtě.

Pakliže žaloba o určení pořadí pohledávky uplatněné jako pohledávka za majetkovou podstatou nebo jako pohledávka jí postavená na roveň nedojde ve stanovené lhůtě insolvenčnímu soudu nebo není-li žalobě vyhověno, považuje se podání, jímž

¹³² ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. § 203a [Žaloba na určení pořadí uplatněné pohledávky]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 4.

¹³³ ustanovení § 203a odst. 2 insolvenčního zákona

věřitel takovou pohledávku uplatnil, za přihlášku pohledávky a její přednostní uspokojení je vyloučeno. V návaznosti na to by měla být pohledávka zařazena na seznam přihlášených pohledávek a přezkoumána jako pohledávka nepřednostní, pakliže však nebude namíste ji odmítnout, a to především z důvodu zmeškání lhůty pro její přihlášení dle ustanovení § 136 odst. 2 písm. d). Co se posouzení včasnosti přihlášky takové pohledávky týče, tak rozhodující bude okamžik jejího písemného uplatnění u osoby s dispozičním oprávněním v souladu s ustanovením § 203 insolvenčního zákona.¹³⁴

Nedojde-li žaloba o určení pořadí pohledávky, která se v insolvenčním řízení neuspokojuje, ve stanovené lhůtě insolvenčnímu soudu nebo není-li žalobě vyhověno, je uspokojení takové pohledávky v insolvenčním řízení vyloučeno.

V neposlední řadě je nutno si povšimnout vzájemného vztahu odporové žaloby podle § 203a insolvenčního zákona, v rámci které je řešena otázka pořadí pohledávky, a žaloby na plnění podle § 203 odst. 4 insolvenčního zákona, která směřuje proti osobě s dispozičními oprávněními, která řádně a včas neuhradila přednostní pohledávku, v rámci které insolvenční soud zkoumá pravost a výši přihlášené pohledávky. Dle judikatorních závěrů: *„Pravomocné rozhodnutí o žalobě podané podle § 203 odst. 4 IZ sice nebrání tomu, aby byla podána a projednána žaloba o téže pohledávce z hledisek uvedených v § 203a IZ, nicméně insolvenční soud v řízení podle tohoto ustanovení insolvenčního zákona již není oprávněn věcně přezkoumávat právní závěry soudu uvedené v jeho rozsudku o žalobě podle § 203 odst. 4 IZ, protože obě žaloby a rozhodnutí o nich jsou upraveny v insolvenčním zákoně, řídí se jeho režimem a obě rozhodnutí slouží jen pro potřeby insolvenčního řízení k tomu, aby byla určena existence a výše pohledávky uplatněné v incidenčním řízení, co pohledávky za majetkovou podstatou a aby bylo rozhodnuto, že takto přisouzenou pohledávku lze podřadit pod pohledávky uvedené v § 168, či § 169 IZ, co do jejich pořadí.“*¹³⁵ Tedy rozhodnutí v těchto sporech vzájemně nezakládají překážku litispendence ani věci pravomocně rozhodnuté.

¹³⁴ ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. § 203a [Žaloba na určení pořadí uplatněné pohledávky]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 8.

¹³⁵ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 28.05.2015, sp.zn. 101 VSPH 175/2015

Se závěry vyslovenými v citovaném rozhodnutí by však bylo možné polemizovat, jelikož je třeba správně odlišit otázku pravosti přihlášené pohledávky, kterou zkoumá soud v řízení o žalobě podle § 203 odst. 4 InsZ, a otázku její právní kvalifikace, která je v řízení dle § 203 odst. 4 InsZ řešena „pouze“ jako otázka předběžná, kdy závěry o prejudiciálních otázkách není soud ve smyslu ustanovení § 159a odst. 4 občanského soudního řádu vázán. Obecně by tak mělo být možné, aby v odporovém sporu podle § 203a insolvenčního zákona insolvenční soud provedl vlastní právní kvalifikaci, přičemž pakliže tato byla řešena jako prejudiciální otázka již pravomocně skončeného řízení odlišně, je třeba náležitě vyložit, z jakého důvodu tak činí a vypořádat se skutkovými zjištěními a právními závěry, od nichž se hodlá odchýlit.¹³⁶

¹³⁶ VRBA, Milan, Oldřich ŘEHÁČEK, Jan ZŮBEK a Martin DIRHAN. *Vybraná judikatura z oblasti uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení s komentářem*. Praha: Wolters Kluwer, 2020.

5. Spory o vyloučení věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty z majetkové podstaty nebo o vydání výtěžku zpeněžení podle § 225 odst. 5

Majetková podstata je dle ustanovení § 2 písm. e) majetek určený k uspokojení dlužnickových věřitelů. Její rozsah je odvislý od toho, zda podává insolvenční návrh sám dlužník, nebo jeho věřitel.¹³⁷ Nejedná se však o konstantní veličinu, její obsah se v průběhu insolvenčního řízení mění (například v důsledku nově nabytého majetku či konstitutivního rozhodnutí o neúčinnosti právních jednání), přičemž zákon vymezuje hodnoty spadající do majetkové podstaty pouze demonstrativně.¹³⁸

Základním procesním úkonem je zjištění majetkové podstaty, které od svého ustanovení zajišťuje insolvenční správce, případně předběžný správce.¹³⁹ Dlužník je pak povinen poskytnout insolvenčnímu správci nebo předběžnému správci při zjišťování majetkové podstaty všestrannou součinnost, zejména dbát jejich pokynů.¹⁴⁰ Povinnost k poskytnutí součinnosti při zjišťování majetku dlužníka dopadá i na třetí osoby.¹⁴¹

Dalším významným procesním úkonem je soupis majetkové podstaty, který vyhotovuje insolvenční správce.^{142 143} Je-li do majetkové podstaty zahrnuta věc, právo, pohledávka nebo jiná majetková hodnota ve vlastnictví třetí osoby, nebo je-li její zahrnutí do majetkové podstaty sporné proto, že k ní uplatňuje právo vylučující soupis třetí osoba, pak insolvenční správce v souladu s ustanovením § 224 do soupisu poznamená, komu sepisovaný majetek náleží, nebo kdo k němu uplatňuje své právo. Tuto osobu insolvenční správce písemně vyrozumí o zahrnutí majetku do soupisu a na její žádost o tom vydá osvědčení. Povinnou náležitostí tohoto vyrozumění je uvedení důvodu, pro který insolvenční správce majetek sepsal a poučení o možnosti podat vylučovací žalobu a o následcích zmeškání lhůty k podání této žaloby. Aktivní legitimace je však založena již

¹³⁷ ustanovení § 205 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona

¹³⁸ ustanovení § 206 insolvenčního zákona

¹³⁹ ustanovení § 209 insolvenčního zákona

¹⁴⁰ ustanovení § 210 insolvenčního zákona

¹⁴¹ ustanovení § 212 odst. 4 insolvenčního zákona, ustanovení § 213 insolvenčního zákona

¹⁴² ustanovení § 217 insolvenčního zákona

¹⁴³ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl druhý: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 3. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022

tím, že věc byla insolvenčním správcem zařazena do soupisu majetkové podstaty, tedy vylučovací žalobu je možné podat bez ohledu na doručení tohoto vyrozumění.¹⁴⁴

V průběhu insolvenčního řízení může dojít ke sporu ohledně rozsahu majetkové podstaty. Za účelem jejího zúžení nabízí insolvenční zákon několik institutů.

5.1. Vyřazení majetkových hodnot ze soupisu majetkové podstaty dle § 217 odst. 2

Prvním případem je vyřazení majetkových hodnot ze soupisu majetkové podstaty insolvenčním správcem, vyjde-li v průběhu insolvenčního řízení najevo, že nenáleží do majetkové podstaty. V souladu s ustanovením § 217 odst. 2 insolvenčního zákona má insolvenční správce povinnost projednat takový postup s věřitelským výborem a vyrozumět o něm insolvenční soud.

5.2. Vynětí majetku z majetkové podstaty

Dlužník může uplatnit vynětí majetku z majetkové podstaty, a to tehdy, jde-li o věc, právo, pohledávku nebo jinou majetkovou hodnotu, která do majetkové podstaty nepatří podle § 207 a § 208 insolvenčního zákona. Je povinen tak učinit vůči insolvenčnímu správci bez zbytečného odkladu. Úpravu nalezneme v § 226 insolvenčního zákona.

Vynětí věci z majetkové podstaty může učinit dle ustanovení § 227 insolvenčního zákona rovněž insolvenční správce, a to v kdykoli v průběhu insolvenčního řízení, jde-li o věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, které nemohou sloužit k uspokojení věřitelů. Zejména se jedná o neprodejné věci, nedobytné pohledávky nebo majetek, na který se vztahuje rozhodnutí o zajištění vydané v trestním řízení a k jehož zpeněžení nebyl udělen souhlas příslušného orgánu činného v trestním řízení.

¹⁴⁴ JUDr. Maršíková, Jolana (datum vydání 18.02.2021, zdroj: Verlag Dashöfer), 5.4.5. *Spor o vyloučení věci z majetkové podstaty* [online, cit. 2023-04-14]. Dostupné z www.insolvenčni-zakon-komentar.cz.

5.3. Vyloučení majetku ze soupisu majetkové podstaty

Třetím institutem je vyloučení věci ze soupisu majetku, jehož úpravu nalezneme v ustanovení § 225 ve spojení s ustanovením § 204 odst. 2 insolvenčního zákona, dle kterého platí, že věřitelé, kteří se domáhají toho, aby věc, právo, pohledávka, nebo jiná majetková hodnota byla vyloučena z majetkové podstaty, tak mohou činit jen vylučovací žalobou podle insolvenčního zákona.

Jedná se o excindační spor, který je jedním z incidenčních sporů vyjmenovaných v ustanovení § 159 odst. 1, konkrétně uvedený pod písm. b). Přestože se jedná o žalobu na určení, není zde, stejně jako u sporů o pravost, výši a pořadí pohledávky, třeba tvrdit a prokazovat naléhavý právní zájem, „*neboť plyne přímo z dikce § 225 odst. 1 insolvenčního zákona.*“¹⁴⁵

Předmětem excindačního sporu je vyřešení otázky, zda jsou dány důvody, pro které má být dotčená věc vyloučena ze soupisu, či nikoli. K právu založenému předpisy práva hmotného se insolvenční soud v řízení vyjadřuje jen jako k předběžné otázce.¹⁴⁶ „*Prostřednictvím vylučovací žaloby podané podle § 225 IZ se tak pro poměry insolvenčního řízení s definitivní platností vymezuje příslušnost určitého majetku k majetkové podstatě dlužníka.*“¹⁴⁷

5.3.1. Aktivní a pasivní legitimace

Předpokladem pro takové vyloučení je úspěšná vylučovací žaloba osoby (odlišné od dlužníka), která tvrdí, že označený majetek neměl být do soupisu zahrnut proto, že to vylučuje její právo k majetku nebo že tu je jiný důvod, pro který neměl být zahrnut do soupisu. Aktivní legitimace je tedy dána u osoby, která kumulativně prokáže, že (i) majetek neměl být do soupisu zařazen a (ii) právo, které vylučovalo zařazení majetku do soupisu svědčí jí, případně, že je tu jiný důvod, pro který neměl být majetek do soupisu

¹⁴⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.10.2015, sp. zn. 29 Cdo 683/2011

¹⁴⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.04.2012, sp. zn. 29 Cdo 916/2011; 29 Cdo 917/2011

¹⁴⁷ JUDr. Maršíková, Jolana (datum vydání 18.02.2021, zdroj: Verlag Dashöfer), 5.4.5. *Spor o vyloučení věci z majetkové podstaty* [online, cit. 2023-04-14]. Dostupné z www.insolvenčni-zakon-komentar.cz.

zahrnut. Pro posouzení věcné legitimace v druhém případě platí, že „žalobce, který se domáhá vyloučení majetku ze soupisu majetkové podstaty dlužníka s odůvodněním, že označený majetek neměl být do soupisu zařazen proto, že je tu jiný důvod, pro který neměl být zahrnut do soupisu, je k podání vylučovací žaloby aktivně věcně legitimován jen tehdy, zasahuje-li soupis majetku do jeho právní sféry (jeho právní sféry se týká „jiný důvod, pro který neměl být majetek zahrnut do soupisu“).“¹⁴⁸

Ustálenou judikaturou bylo dovozeno, že aktivní věcná legitimace k podání excindační žaloby není dána u osoby, za níž má dlužník pohledávku, která byla zahrnuta do jeho majetkové podstaty. Takový zápis se sice právní sféry této třetí osoby dotýká, avšak „důvodem, pro který se žalobce domáhá vyloučení pohledávky z majetkové podstaty, je (pouze) „spornost“ pohledávky; samotné popření existence pohledávky je však z hlediska oprávněnosti soupisu pohledávky do majetkové podstaty nevýznamné. Je-li totiž věřitel (zde dlužník představovaný insolvenčním správcem reprezentujícím majetkovou podstatu) přesvědčen, že má vůči třetí osobě (zde vůči žalobci) pohledávku, je tím dán i důvod pro soupis pohledávky do majetkové podstaty. Případné posouzení, zda pohledávka (co do základu, respektive výše uvedené v soupisu) vskutku existuje, je vyhrazeno (až) případnému sporu, ve kterém se bude žalovaný vůči žalobci domáhat jejího zaplacení.“¹⁴⁹ V takovém případě insolvenční soud žalobu zamítá.

Pasivně legitimován je vždy insolvenční správce.

5.3.2. Zpeněžení sporného majetku

Dojde-li před zahájením řízení o této žalobě, případně v průběhu tohoto řízení, ke zpeněžení sporného majetku, má vlastník takového majetku, tedy žalobce, dle ustanovení § 225 odst. 6 insolvenčního zákona právo na vydání výtěžku zpeněžení. Tím není dotčeno jeho právo na náhradu škody. Pakliže však dojde k takovému zpeněžení majetku mimo dražbu a vlastník tohoto majetku, tedy žalobce, sleduje rovněž jeho navrácení do svého vlastnictví, musí v takovém případě „podat vedle vylučovací žaloby (proti insolvenčnímu správci) včas i žalobu podle § 289 odst. 3 insolvenčního zákona [tak, aby se sporu

¹⁴⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.10.2015, sp. zn. 29 Cdo 683/2011

¹⁴⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.06.2019, sp.zn. 29 ICdo 142/2018

účastnily (ať již jako žalobci nebo žalovaní) všechny strany smlouvy. Nepodá-li v těchto případech osoba, která má za to, že jí k sepsanému majetku náleželo právo, které vylučovalo zařazení majetku do soupisu, nebo že tu je jiný důvod, pro který neměl být majetek zahrnut do soupisu, včasnou žalobu o určení neplatnosti smlouvy podle § 289 odst. 3 insolvenčního zákona, zůstává jí jen právo domáhat se excindační žalobou vydání výtěžku zpeněžení (§ 225 odst. 6 insolvenčního zákona). Bez určovací žaloby podle § 289 odst. 3 insolvenčního zákona však vylučovací žalobou nelze ohrozit právo osoby, která nabyla předmětný majetek zpeněžením mimo dražbu (vylučovací žaloba se takového nabyvatele ani netýká).“¹⁵⁰

5.3.3. Výlučná pravomoc insolvenčního soudu

Co se týče pravomoci, tak „otázku, zda určitý majetek byl pojat do soupisu majetkové podstaty oprávněně, je povolán řešit výlučně insolvenční soud, a to na základě žaloby na vyloučení majetku z majetkové podstaty, kterou projedná a rozhodne jako incidenční spor [srov. § 159 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona]. Nikdo jiný než insolvenční soud nemůže posuzovat příslušnost určitého majetku k majetkové podstatě dlužníka, a to ani jako otázku předběžnou, už proto, že žádné řízení vedené před jiným orgánem než insolvenčním soudem (a výsledek takového řízení) nemůže zabránit tomu, aby nastala nevyvratitelná právní domněnka podle ustanovení § 225 odst. 3 insolvenčního zákona.“¹⁵¹

5.3.4. Lhůta pro podání žaloby

Lhůta pro podání žaloby činí 30 dnů ode dne, kdy bylo aktivně legitimované osobě doručeno vyrozumění o soupisu majetku, k němuž uplatňuje právo. Jedná se o lhůtu hmotněprávní, tedy nejpozději posledního dne musí být žaloba doručena příslušnému insolvenčnímu soudu, nedodržení lhůty nelze prominout. Pokud není žaloba podána včas, pak platí, že označený majetek je do soupisu pojat oprávněně. Tento účinek má též zamítnutí, či odmítnutí žaloby a zastavení řízení.

¹⁵⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.01.2017, sp. zn. 29 ICdo 24/2014

¹⁵¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20.11.2014, sp. zn. 21 Cdo 953/2014

5.3.5. Nakládání s majetkem, který je předmětem žaloby

Zpeněžení majetku, který je předmětem žaloby, případně jiné nakládání s ním, je po dobu běhu lhůty pro podání excindační žaloby a následně po dobu řízení o této žalobě až do jeho pravomocného skončení vyloučeno.

Výjimku představují situace, kdy by zpeněžením majetku (případně jiným nakládáním s ním) insolvenční správce odvracel újmu tohoto majetku bezprostředně hrozící, nebo jestliže s tím žalobce souhlasí.

Dojde-li k zamítnutí žaloby, jejímu odmítnutí, či zastavení řízení, může soud ve výroku takové rozhodnutí z důvodů hodných zvláštního zřetele určit, že lze přistoupit ke zpeněžení majetku či jinému nakládání s ním ještě před pravomocným skončením řízení. Výtěžek však může být mezi věřitele rozdělen až poté, co rozhodnutí nabyde právní moci.

6. Spory o vypořádání společného jmění dlužníka a jeho manžela

Spory o vypořádání společného jmění dlužníka a jeho manžela jsou incidenčními spory dle ustanovení § 159 odst. 1 písm. c). V průběhu insolvenčního řízení však nemusí být společné jmění manželů vypořádáno pouze v rámci incidenčního sporu, k takovému postupu se přistoupí za situace, kdy před prohlášením konkursu na majetek dlužníka, resp. před schválením oddlužení jednoho z manželů, nebylo zahájeno jiné řízení, v jehož rámci lze společné jmění manželů vypořádat (řízení před obecným soudem nebo řízení o pozůstalosti). Pokud takové řízení zahájeno bylo, incidenční spor nemůže být zahájen z důvodu překážky litispendence.¹⁵²

V rámci incidenčního sporu tak bude vždy vypořádáno společné jmění manželů, které zaniklo prohlášením konkursu podle § 268 odst. 1, dále pak společné jmění manželů, které do prohlášení konkursu zaniklo, ale nebylo vypořádáno, nebo bylo zúženo smlouvou nebo rozhodnutím soudu a do prohlášení konkursu nebylo vypořádáno.¹⁵³

Tato úprava se v souladu s § 408 odst. 1 insolvenčního zákona užije i v případě, kdy je dlužníkův úpadek řešen formou oddlužení. Z hlediska dispozičního oprávnění k majetku nutno upozornit na ustálenou judikaturu, která říká, že *„jestliže po schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, jejíž součástí byl majetek nevypořádaného společného jmění manželů, který byl v takovém usnesení uveden dle § 406 odst. 2 písm. b) insolvenčního zákona, dojde následně k vypořádání společného jmění manželů soudně (tak, že takový majetek připadne druhému z manželů a dlužníku vznikne pohledávka z titulu vypořádacího podílu), pak pohledávka z titulu vypořádacího podílu není „novým“ majetkem dlužníka ve smyslu § 408 odst. 2 insolvenčního zákona.“* Tedy dlužník nemá k takovému vypořádacímu podílu dispoziční oprávnění, nýbrž to náleží insolvenčnímu správci.¹⁵⁴

¹⁵² ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. § 273 [Řízení o vypořádání společného jmění manželů]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 11.)

¹⁵³ ustanovení § 268 odst. 2 insolvenčního zákona

¹⁵⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.03.2020, sp. zn. 29 ICdo 39/2018

Obligatorním účastníkem předmětného incidenčního řízení je vždy insolvenční správce, ať již na straně žalobce, či na straně žalovaného, a to z důvodu, že na insolvenčního správce přešlo dispoziční oprávnění. Druhým účastníkem pak bude zpravidla bývalý manžel dlužníka.

Insolvenční soud v řízení o této incidenční žalobě v první řadě posuzuje (jako předběžnou otázku) zda není společné jmění manželů předlužené. Pakliže by dospěl k závěru, že ano, žaloba na vypořádání společného jmění manželů bude zamítnuta a celý majetek náležející do společného jmění manželů bude zahrnut do majetkové podstaty. Tento postup upravuje ustanovení § 274 insolvenčního zákona.

Co se vztahu k vylučovací žalobě týče, tak „*ustanovení § 205 odst. 3 věty druhé insolvenčního zákona brání tomu, aby se dlužníkův manžel úspěšně domohl vyloučení majetku náležejícího do (nevypořádaného) společného jmění dlužníka a tohoto manžela jen proto, že jde o majetek ve společném jmění manželů.*“¹⁵⁵ Řízení o vypořádání společného jmění dlužníka tedy excindační spory nahrazuje, přičemž je jednak zákonem stanoveným způsobem obrany manžela proti soupisu věci patřící do společného jmění manželů, a dále pak obranou proti postupu insolvenčního správce dle ustanovení § 274. V řízení je pak společné jmění vypořádáno dle obecných pravidel obsažených v § 736 an. občanského zákoníku a „*následné vymezení rozsahu majetku podstaty a majetku přikázaného dlužníkovi manželů nahrazuje spor o vyloučení věci ze soupisu. Předchází se tím tomu, aby manžel dlužníka nemusel poté, co v rámci sporu o vypořádání SJM nabyt část majetku do svého výlučného vlastnictví, řešit (znovu) účinky soupisu, jež by mu jinak bránily v možnosti ujmout se vlády nad tímto svým (již výlučným) vlastnictvím. Po právní moci rozhodnutí tak insolvenční správce sám ze soupisu vyřadí manželovi přikázanou věc (§ 217 odst. 2).*“¹⁵⁶

Pakliže však bude (bývalý) manžel dlužníka namítat, že majetek zahrnutý do soupisu majetkové podstaty nikdy nespadal do společného jmění manželů, případně, že

¹⁵⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.11.2016, sp. zn. 29 ICdo 37/2016

¹⁵⁶ JIRMÁSEK, Tomáš. § 225 [Vyloučení věci ze soupisu majetkové podstaty]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 104.

společné jmění manželů bylo vypořádáno a sepsaný majetek připadl do výlučného vlastnictví manžela dlužníka, obranou proti soupisu bude vylučovací žaloba. Žaloba na vypořádání společného jmění manželů představuje totiž obranu proti soupisu pouze tam, kde zařazení věci do soupisu majetkové podstaty dlužníka bylo způsobeno právě skutečností, že společné jmění manželů nebylo vypořádáno.

7. Spory na základě odpůrčí žaloby

Úpravu (relativní) neúčinnosti právního jednání dlužníka a odpůrčí, resp. pauliánské žaloby nalezneme v ustanovení § 235 an. insolvenčního zákona. Pojem neúčinnosti (resp. relativní neúčinnosti) se obsahově kryje s pojmem odporovatelnosti, který byl dříve používán jak v insolvenčních poměrech, tak v mimoinsolvenční úpravě.

Odporovatelnost v insolvenčním právu slouží jako nástroj k ochraně uspokojení věřitelů před právními úkony dlužníka, kterými dlužník zkracuje možnost uspokojení věřitelů nebo zvýhodňuje některé věřitele na úkor jiných. Za právní úkon se považuje též dlužníkovu opomenutí. Jedná se o „*institut sloužící insolvenčnímu správci k vyrovnání aktiv i pasiv majetkové podstaty do původního stavu před okamžik, než dlužník nežádoucí právní jednání učinil.*“¹⁵⁷

7.1. Předmět odporovatelnosti – obecná a speciální skutkové podstaty

Předmětem odporovatelnosti je jakékoli právní jednání dlužníka, které (i) splňuje obecnou charakteristiku neúčinných právních jednání vyjádřenou v § 235 insolvenčního zákona, (ii) současně naplňuje definiční znaky jedné ze zvláštních skutkových podstat neúčinného právního jednání vyjádřené v § 240 až § 242, dále (iii) tímto odporovatelným jednáním dlužník nakládal se svým majetkem, který by spadal do majetkové podstaty a mohl by sloužit k uspokojení věřitelů v insolvenčním řízení (tedy nikoli jednání nemajetkové povahy, či nakládal-li dlužník s majetkem, který je vyloučen dle § 207 a § 208 z majetkové podstaty, a (iv) právní jednání učinil dlužník, nikoli třetí osoba či insolvenční správce.

Současně nutno upozornit, že „*úpravou neúčinnosti ve smyslu § 235 a násl. insolvenčního zákona jsou postihovány „právní úkony“ dlužníka, a nikoli „protiprávní úkony dlužníka*“¹⁵⁸

¹⁵⁷ HRŮŠA, Lukáš. *Odporovatelnost v insolvenčním právu*. Praha: Wolters Kluwer, 2021, 124 s.

¹⁵⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.02.2017, sp. zn. 29 Cdo 363/2015

Zvláštní skutkové podstaty jsou vymezeny v § 240 až § 242, jedná se o následující případy:

- (i) právní úkony bez přiměřeného protiplnění, jimiž se dlužník zavázal poskytnout plnění bezúplatně nebo za protiplnění, jehož obvyklá cena je podstatně nižší než obvyklá cena plnění, k jehož poskytnutí se zavázal dlužník. Takový úkon musí být učiněn v době, kdy byl dlužník v úpadku, nebo musí vést k úpadku dlužníka. Odporovat takovému úkonu lze pouze, pokud byl učiněn v posledních 3 letech před zahájením insolvenčního řízení ve prospěch osoby dlužníku blízké nebo osoby, která tvoří s dlužníkem koncern, anebo v době 1 roku před zahájením insolvenčního řízení ve prospěch jiné osoby.
- (ii) zvýhodňující právní úkony, v jejichž důsledku se některému věřiteli dostane na úkor ostatních věřitelů vyššího uspokojení, než jaké by mu jinak náleželo v konkursu. Takový úkon musí být učiněn v době, kdy byl dlužník v úpadku, nebo musí vést k úpadku dlužníka. Odporovat takovému úkonu lze pouze, pokud byl učiněn v posledních 3 letech před zahájením insolvenčního řízení ve prospěch osoby dlužníku blízké nebo osoby, která tvoří s dlužníkem koncern, anebo v době 1 roku před zahájením insolvenčního řízení ve prospěch jiné osoby.
- (iii) právní úkon, kterým dlužník úmyslně zkrátil uspokojení věřitele, byl-li tento úmysl druhé straně znám nebo jí se zřetelem ke všem okolnostem musel být znám. Úmyslně zkracujícímu právnímu úkonu lze odporovat, byl-li učiněn v posledních 5 letech před zahájením insolvenčního řízení.

Při naplnění znaků skutkových podstat je judikatorně dovozena irelevantnost argumentu, že jednání bylo schváleno soudem, kdy například insolvenční správce může *„s úspěchem odporovat dohodě o vypořádání dědictví schválené pravomocným usnesením o dědictví, jestliže dlužník (jako dědic) jejím uzavřením naplnil některou ze skutkových podstat neúčinnosti ve smyslu ustanovení § 240 až § 242 insolvenčního zákona.“*¹⁵⁹ Stejně tak *„právní úprava zvýhodňujících právních úkonů obsažená v insolvenčním zákoně v ustanovení § 241 nijak nerozlišuje právní úkony dlužníka (z*

¹⁵⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.07.2017, sp. zn. 29 ICdo 78/2015-I.

hlediska jejich možné odporovatelnosti) podle toho, zda jimi dlužník plní povinnost smluvní či „zákonou“. Určujícím kritériem pro posouzení právního úkonu jako zvýhodňujícího pak nepochybně není ani okolnost, že povinnost k plnění byla dlužníku uložena pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu.“¹⁶⁰

Obecná charakteristika odporovatelného právního jednání vyjádřená v ustanovení § 235 může sloužit jako ochrana před užitím zvláštních skutkových podstat na nevhodné případy. Přestože totiž jednání dlužníka formálně naplní jednu ze zvláštních skutkových podstat, musí rovněž vykazovat rys zvýhodnění či zkrácení věřitele. Proto odpůrcí žaloba nemůže být úspěšná tam, kde mají věřitelé z dlužníkovy jednání prospěch, či pokud například směřuje jednání k odvrácení hrozící škody, apod. Jedná se tedy v případě obecné charakteristiky o předpoklad neúčinnosti právních jednání podle § 240 až § 242.¹⁶¹

7.2. Vztah k neúčinnosti dle § 111 odst. 3 a § 246 odst. 2 insolvenčního zákona

Z dikce ustanovení § 235 odst. 2 plyne, že se neúčinnost dlužníkových právních úkonů, včetně těch, které tento zákon označuje za neúčinné a které dlužník učinil poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, zakládá rozhodnutím insolvenčního soudu o žalobě insolvenčního správce, kterou bylo odporováno dlužníkovým právním úkonům (dále jen „odpůrcí žaloba“). Tedy rovněž neúčinnosti podle § 111 odst. 3 je třeba se dovolat prostřednictvím odpůrcí žaloby.

Naproti tomu ustanovením § 246 odst. 2 je přímo vyloučeno použití § 235 odst. 2, přičemž úkony dlužníka jsou v tomto případě neúčinné ze zákona.

¹⁶⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2018, sp. zn. 29 ICdo 37/2015

¹⁶¹ SPRINZ, Petr. § 235 [Neúčinnost a její napadení]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 2.

7.3. Vliv neúčinnosti právního jednání na jeho platnost

Jak explicitně vyjádřeno v ustanovení § 236 odst. 1, neúčinností právního úkonu není dotčena jeho platnost. „*Problematika vztahu neplatnosti a odporovatelnosti je konstantně judikována Nejvyšším soudem tak, že na odporovatelné/neúčinné právní jednání se z pohledu účastníků hledí tak, jako by nenastaly jeho účinky, přičemž u (absolutně či relativně) neplatného právního jednání účinky vůbec nenastaly (práva a povinnosti nemohou vzniknout). U takového jednání proto nelze dovést jeho odporovatelnost, vyslovit jeho neúčinnost; neplatnému právnímu jednání nelze s úspěchem odporovat. Právní jednání, které nevyvolává žádné právní účinky, nemůže věřitele zkracovat v uspokojení jejich pohledávek. Neplatnost má přednost. Důsledkem je, že pokud je v odpůrčím sporu zjištěna neplatnost, je podle Nejvyššího soudu třeba žalobu zamítnout.*“¹⁶²

7.4. Dlužníkovu plnění z neúčinných právních úkonů

Dlužníkovu plnění z neúčinných právních úkonů náleží v souladu s ustanovením § 236 do majetkové podstaty, a to v případě pravomocného rozhodnutí insolvenčního soudu, kterým bude odpůrčí žalobě insolvenčního správce vyhověno. Proti pohledávce na vydání dlužníkovu plnění z neúčinného právního úkonu do majetkové podstaty není přípustné započtení.¹⁶³

Není-li původní plnění dlužníka možné vydat, musí být poskytnuta rovnocenná náhrada. Nároky je přitom možné kombinovat, tedy například pokud došlo k poškození věci, je možné žádat její navrácení spolu s částkou poškození odpovídající.¹⁶⁴

¹⁶² HRŮŠA, Lukáš. *Odporovatelnost v insolvenčním právu*. Praha: Wolters Kluwer, 2021, 124 s.

¹⁶³ ustanovení § 238 insolvenčního zákona

¹⁶⁴ SPRINZ, Petr. § 236 [Platnost neúčinného právního jednání a rovnocenná náhrada]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 5.)

Pokud na základě neúčinného právního jednání dlužníka bylo zřízeno zajištění, případně jiná práva, hledí se na ně v případě pravomocného vyhovění odpůrcí žalobě jako kdyby zřízena nebyla.

Bylo-li plnění z neúčinného úkonu vzájemné, vydá je insolvenční správce oprávněným osobám bez zbytečného odkladu poté, co tyto osoby vydaly dlužníkovu plnění z takového úkonu do majetkové podstaty. Judikatorně bylo rovněž dovozeno, že *„ačkoli by znění ust. § 237 odst. 4 IZ mohlo napovídat výkladu, že se úprava zakládající nárok třetí osoby na uspokojení pohledávky vzniklé poskytnutím plnění z neúčinného právního úkonu do majetkové podstaty dlužníka jako pohledávky přihlášené ze zákona vztahuje jen na případy, kdy bylo plnění z neúčinného právního úkonu vzájemné (např. kdy dlužník převedl věc na třetí osobu a ta za ni poskytla finanční plnění odpovídající podstatně nižší než obvyklé ceně), je odvolací soud na rozdíl od insolvenčního soudu přesvědčen o tom, že není žádného rozumného důvodu neaplikovat ji i v případě, kdy třetí osoba poskytla (vrátila) plnění na základě rozhodnutí insolvenčního soudu o odpůrcí žalobě, jímž bylo určeno, že je neúčinný právní úkon, jímž dlužník uhradil svůj závazek vůči této osobě dříve, než se stal splatným.“*¹⁶⁵

Současně platí, že není-li plnění poskytnuté dlužníku těmito osobami v majetkové podstatě rozpoznatelné nebo se v ní nenachází, považuje se pohledávka, která těmto osobám poskytnutím plnění dlužníku vznikla, za přihlášenou a uspokojí se stejně jako ostatní přihlášené pohledávky.

Pokud plnění z neúčinného právního úkonu vydané do majetkové podstaty nebylo použito k uspokojení věřitelů nebo nebylo-li s ním nakládáno jiným zákonem povoleným způsobem, mají osoby, jež takové plnění do majetkové podstaty vydaly, možnost se po skončení insolvenčního řízení domáhat jeho vrácení. *„Pokud však jde o peněžité plnění, lze si jen velmi zřídka představit, že by nebylo využito k uspokojení pohledávek věřitelů, jelikož uspokojení věřitelů v konkursu je pouze výjimečně plné. Poměrně komplikovanou otázkou však může být potenciální smísení prostředků (peněžité plnění poskytnuté na základě odpůrcí žaloby s výtěžkem zpeněžení majetku dlužníka). Pokud nebude možné*

¹⁶⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19.12.2012, sp.zn. 2 VSPH 712/2012

určit, zda jde skutečně o prostředky poskytnuté osobou na základě odpůrcí žaloby, patrně dotčená osoba ztratí právo na vrácení plnění.“¹⁶⁶

7.5. Aktivní a pasivní legitimace, odpůrcí žaloba

Aktivně legitimován k podání odpůrcí žaloby je vždy insolvenční správce, a to bez ohledu na to, zda jde o osobu s dispozičními oprávněními.

Pasivně legitimovány jsou osoby, které mají povinnost vydat dlužníkovu plnění z neúčinných právních úkonů do majetkové podstaty. Tedy ty osoby, v jejichž prospěch byl neúčinný právní úkon učiněn nebo které z něho měly prospěch.¹⁶⁷ Omezení platí v případě dědiců či právních nástupců, na které dlužníkovu plnění z neúčinného právního úkonu přešlo. Ti mají povinnost vydat jej do majetkové podstaty jen jestliže jim v době, kdy toto plnění nabyli, musely být známy okolnosti, které odůvodňují právo dovolávat se neúčinnosti podle insolvenčního zákona, nebo pokud jde o osoby, které tvoří s dlužníkem koncern, anebo o osoby dlužníku blízké.

Lhůta pro podání odpůrcí žaloby činí 1 rok ode dne, kdy nastaly účinky rozhodnutí o úpadku. Jedná se o lhůtu hmotněprávní, tedy není-li žaloba ve stanovené lhůtě doručena insolvenčnímu soudu, odpůrcí nárok zaniká. Jedná se primárně o žalobu na určení, u které opětovně není třeba tvrdit a prokazovat naléhavý právní zájem. Vedle určení neúčinnosti může insolvenční správce žádat rovněž vydání plnění, o kterém však insolvenční soud rozhodne až po právní moci výroku na určení. U peněžitých plnění bylo současně judikatorně dovozeno, že *„v případech, kdy žalovaný získal z odporovatelných právních úkonů dlužníka majetkový prospěch, může (měla by) mít odpůrcí žaloba jen podobu žaloby na plnění, směřující k vydání poskytnutého peněžitého plnění nebo k vydání peněžité náhrady ve výši prospěchu získaného odporovatelným právním úkonem.*

¹⁶⁶ SPRINZ, Petr. § 237 [Pasivní legitimace a vydání plnění z neúčinných právních jednání]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 11.

¹⁶⁷ ustanovení § 237 odst. 1 insolvenčního zákona

*Posouzení případné neúčinnosti odporovatelných právních úkonů je v těchto situacích řešením právní otázky toliko předběžné povahy.*¹⁶⁸

O podání žaloby může rozhodnout rovněž věřitelský výbor, v takovém případě může insolvenční správce podmínit její podání tím, aby mu věřitelé poskytli přiměřenou zálohu na náklady odpůrčího sporu, pakliže v majetkové podstatě nejsou dostatečné peněžní prostředky potřebné ke krytí těchto nákladů. Pokud bude insolvenční správce v řízení úspěšný, mohou tuto zálohu mohou věřitelé požadovat zpět formou pohledávky za majetkovou podstatou. Přes tuto možnou intervenci věřitelského výboru je podání odpůrčí žaloby primární odpovědností insolvenčního správce.

¹⁶⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 2. 2011, sp. zn. 31 Cdo 365/2009

8. Spory o náhradu škody na majetkové podstatě vzniklé porušením povinností insolvenčním správcem

Zákonnou úpravu odpovědnosti insolvenčního správce nalezneme v § 37 insolvenčního zákona, podpůrně se užije úprava občanského zákoníku, konkrétně ustanovení § 2894 an. Insolvenční správce odpovídá dle insolvenčního zákona za:

- (i) škodu nebo jinou újmu, kterou dlužníku, věřitelům nebo třetím osobám způsobil tím, že při výkonu své funkce porušil povinnosti, které jsou mu uloženy zákonem nebo rozhodnutím soudu, jakož i tím, že při jejich výkonu nepostupoval s odbornou péčí. Liberačním důvodem je v takovém případě prokázání toho, že škodě nebo újmě nemohl zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí, které po něm bylo možné spravedlivě požadovat se zřetelem k průběhu insolvenčního řízení. Pakliže insolvenční správce vykonává funkci prostřednictvím svého zaměstnance nebo zaměstnance dlužníka, případně jiných osob podle § 40 odst. 2, odpovídá i za škodu nebo jinou újmu způsobenou těmito osobami.
- (ii) škodu nebo jinou újmu, který věřiteli s pohledávkou za majetkovou podstatou vznikla tím, že nemohla být uspokojena jeho pohledávka vzniklá na základě právního úkonu insolvenčního správce. Liberačním důvodem je prokázání skutečnosti, že v době, kdy tento právní úkon činil, nemohl poznat, že majetková podstata nebude stačit k úhradě jím vzniklé pohledávky za majetkovou podstatou.

Za shora uvedeného vyplývá, že se jedná o odpovědnost objektivní, tedy není vyžadováno zavinění insolvenčního správce. Zproštění odpovědnosti je možné při prokázání citovaných liberačních důvodů. Správce odpovídá zásadně za svou činnost, nikoli za výsledek takové činnosti. Odpovědnost upravená § 37 insolvenčního zákona je jeho osobní majetkovou odpovědností.¹⁶⁹

¹⁶⁹ ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. § 37 [Odpovědnost správce za škodu nebo jinou újmu]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 4.

Odpovědnost insolvenčního správce může být vyloučena v případě přetržení příčinné souvislosti mezi jeho protiprávním jednáním (či opomenutím) a vzniklou újmou. K takovému přerušení příčinné souvislosti může dojít například z důvodu vydání rozhodnutí ze strany insolvenčního soudu, které bude bezprostřední příčinnou vzniklé škody. Dalším důvodem pak může být spoluúčast poškozeného, která odpovědnost insolvenčního správce zcela, nebo zčásti vyloučí.

Spor o náhradu škody na majetkové podstatě se považuje v souladu s ustanovením § 159 odst. 1 písm. e) za incidenční spor, probíhá-li za trvání insolvenčního řízení. Dle ustálené judikatury se v rámci takového incidenčního sporu řeší i škoda vzniklá v důsledku nepopření pohledávky ze strany insolvenčního správce: *„Je-li předmětem řízení o žalobě podané (insolvenčním) dlužníkem vůči jeho insolvenčnímu správci náhrada škody, kterou měl insolvenční správce způsobit dlužníku tím, že pohledávku nepopřel co do výše, jde o incidenční spor ve smyslu § 159 odst. 1 písm. e) insolvenčního zákona, k jehož projednání a rozhodnutí je v prvním stupni věcně příslušný insolvenční soud.“*¹⁷⁰

Aktivní legitimace náleží osobě s dispozičními oprávněními k majetkové podstatě. Pokud je takovou osobou insolvenční správce, který měl škodu způsobit, je třeba ustanovit pro vedení incidenčního sporu odděleného správce dle ustanovení § 34 insolvenčního zákona.¹⁷¹

Pasivně legitimován je insolvenční správce, přičemž se, jak popsáno shora, jedná o jeho osobní majetkovou odpovědnost. V této souvislosti dle ustálené judikatury platí, že: *„ve sporu o náhradu škody nebo jiné újmy, kterou dlužníku, věřitelům nebo třetím osobám způsobila tím, že při výkonu funkce insolvenčního správce dlužníka porušila povinnosti, které jí jsou uloženy zákonem nebo rozhodnutím soudu, jakož i tím, že při výkonu funkce nepostupovala s odbornou péčí (§ 37 odst. 1 věta první insolvenčního zákona), má (musí) být žalovaná fyzická nebo právnická osoba označena jako kterákoli jiná fyzická nebo právnická osoba (stejně, jako kdyby taková osoba vedla*

¹⁷⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.08.2015, sp. zn. 29 ICdo 43/2015

¹⁷¹ ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. § 37 [Odpovědnost správce za škodu nebo jinou újmu]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023

soukromoprávní spor, který se insolvenčního řízení vůbec netýká). Je-li žalovaná fyzická osoba ve sporu o náhradu škody nebo jiné újmy ve smyslu § 37 odst. 1 insolvenčního zákona přesto označena jako insolvenční správce příslušného dlužníka, s údajem o sídle insolvenčního správce (a bez údaje o bydlišti), je žaloba vadná, jelikož zakládá rozpor mezi tím, čeho se žalobce po skutkové stránce domáhá (vyvození osobní majetkové odpovědnosti fyzické osoby za škodu nebo jinou újmu způsobenou při výkonu funkce insolvenčního správce), a tím, že žalovaný je označen jako představitel majetkové podstaty dlužníka, kteréžto označení vylučuje (zůstane-li zachováno i v soudních rozhodnutích o žalobě) uspokojení (exekučního vymožení) případně přiznaného nároku z osobního majetku insolvenčního správce.“¹⁷²

Právo na náhradu škody nebo jiné újmy proti insolvenčnímu správci se promlčí do 2 let poté, kdy se poškozený dozvěděl o výši škody a odpovědnosti insolvenčního správce, nejpozději však do 3 let, a jde-li o škodu způsobenou úmyslným trestným činem, za který byl insolvenční správce pravomocně odsouzen, nejpozději do 10 let od skončení insolvenčního řízení. Počátek promlčecí doby se tedy neváže k samotné škodné události.¹⁷³

Nejde-li o spor o náhradu škody způsobené na majetkové podstatě, popřípadě skončilo-li již insolvenční řízení, je věcně příslušným k řešení žaloby na náhradu škody či jiné újmy okresní soud dle § 9 občanského soudního řádu.¹⁷⁴

¹⁷² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 07.06.2018, sp. zn. 29 Cdo 2772/2016

¹⁷³ HÁSOVÁ, Jiřina a Tomáš MORAVEC. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Právní praxe

¹⁷⁴ ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. § 37 [Odpovědnost správce za škodu nebo jinou újmu]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023

9. Spory o platnost smluv dle § 233 a § 289 insolvenčního zákona

9.1. Spory o platnost smluv dle § 233 odst. 3 insolvenčního zákona

V rámci tohoto incidenčního sporu, který spadá pod ustanovení § 159 odst. 1 písm. h), je projednávána žaloba, kterou je napadena platnost smlouvy, jíž došlo ke zpeněžení majetkového prospěchu v případě, že byla osvědčena neplatnost právního jednání, jehož předmětem tento majetkový prospěch byl.

Jedná se tedy o situace, kdy je z rozhodnutí soudu pravomocně zjištěna neplatnost právního jednání a na základě tohoto zjištění má dojít (i) ze strany třetí osoby k vydání majetkového prospěchu náležejícího do majetkové podstaty, případně (ii) k vydání majetkového prospěchu zahrnutého do majetkové podstaty ze strany insolvenčního správce. Majetkový prospěch, který má být na základě zjištění neplatnosti právního jednání vydán, však již mohl být insolvenčním správcem zpeněžen. V takovém případě je osoba, jíž měl být majetkový prospěch vydán, aktivně věcně legitimována k podání žaloby dle § 159 odst. 1 písm. f) insolvenčního zákona. Úprava sleduje ochranu práv těchto třetích osob, které nabyly majetek od dlužníka v dobré víře.

Lhůta pro podání této žaloby není stanovena, tedy žaloba musí být podána u insolvenčního soudu nejpozději do skončení insolvenčního řízení. Úprava reflektuje zásadu vyjádřenou v ustanovení § 231 insolvenčního zákona, dle něhož platí, že insolvenční soud není vázán rozhodnutím jiného soudu či jiného orgánu, kterým v průběhu insolvenčního řízení došlo ke zjištění neplatnosti právního úkonu týkajícího se majetku nebo závazků dlužníka, ani jiným způsobem tohoto zjištění. A tedy, že v průběhu insolvenčního řízení posoudí neplatnost takového právního úkonu pouze insolvenční soud.¹⁷⁵

¹⁷⁵ MORAVEC, Tomáš. § 233 [Majetkový prospěch plněním z neplatného právního úkonu]. In: MORAVEC, Tomáš, KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. Insolvenční zákon. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 844.

V případě úspěchu ve věci musí nabyvatel vydat majetkový prospěch, získaný na základě smlouvy, jež byla insolvenčním soudem shledána neplatnou, oprávněné osobě, tedy žalobci.¹⁷⁶

9.2. Spory o platnost smluv dle § 289 odst. 3 insolvenčního zákona

Předmětná úprava zahrnuje spory, v rámci nichž je napadena platnost smlouvy, kterou došlo ke zpeněžení majetku prodejem mimo dražbu.

Dle ustálené judikatury platí, že: „Řízení o žalobě, kterou se žalobkyně (jako dlužnice) domáhá v průběhu insolvenčního řízení určení neplatnosti kupní smlouvy o prodeji jejích nemovitostí, které druhý žalovaný jako insolvenční správce žalobkyně zpeněžil v rámci insolvenčního řízení prodejem mimo dražbu, je incidenčním sporem podle § 159 odst. 1 písm. f) IZ; k projednání a rozhodnutí takového typu sporů je dána věcná příslušnost krajských (insolvenčních) soudů podle § 7a písm. b) IZ.“¹⁷⁷

Hmotněprávní lhůta k podání této žaloby činí 3 měsíce ode dne zveřejnění smlouvy, kterou došlo ke zpeněžení prodejem mimo dražbu, v insolvenčním rejstříku. Na takové zveřejnění je současně kladen požadavek dostatečné transparentnosti, tedy nepostačí, pakliže bude smlouva zveřejněna například jakožto příloha jiného dokumentu.¹⁷⁸ Stanovená hmotněprávní lhůta může být prolomena, pokud nebyl nabyvatel v dobré víře. I v takovém případě je však žalobu možné podat pouze do skončení insolvenčního řízení.

Stejně jako v předchozím případě je pro určení neplatnosti předmětných smluv dána výlučná pravomoc insolvenčního soudu, kdy „judikatura Nejvyššího soudu opakovaně dovodila, že neplatnost kupní smlouvy, kterou uzavřel insolvenční správce při zpeněžování majetku insolvenčního dlužníka mimo dražbu, může určit jen insolvenční soud na základě žaloby o určení neplatnosti smlouvy podle ust. § 289 odst. 3 zákona č.

¹⁷⁶ JURÁŠ, Marek. § 233 [Vydání majetku z neplatného právního úkonu]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 10.

¹⁷⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 8. 2020, sp. zn. Ncp 464/2020

¹⁷⁸ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30.01.2017, sp.zn. 4 VSOL 922/2016

182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), dále jen „insolvenční zákon“, již lze podat toliko v citovaném ustanovením stanovené prekluzivní lhůtě... Bez podání určovací žaloby podle ust. § 289 odst. 3 insolvenčního zákona tudíž nelze ohrozit právo osoby, která nabyla předmětný majetek zpeněžením mimo dražbu a osobě, která má za to, že jí k sepsanému majetku náleželo právo, pak zůstává toliko právo domáhat se excindační žalobou vydání výtěžku zpeněžení (§ 225 odst. 6 insolvenčního zákona).“¹⁷⁹

Aktivně věcně legitimován k podání předmětné žaloby je vždy dlužník, přihlášení věřitelé, insolvenční správce a druhá smluvní strana. Podmínkou, bez jejíhož splnění je namíste žalobu zamítnout, je skutečnost, že „*sporu se musí účastnit (ať již jako žalobci nebo žalovaní) všechny strany napadané smlouvy. Dodržení této podmínky (bez které musí být žaloba zamítnuta) je podle ustálené judikatury výlučně věcí žalobce (zde dovolatelky), když soud v dotčeném směru nemá poučovací povinnost.*“¹⁸⁰

Předpokladem úspěchu je prokázání neplatnosti kupní smlouvy podle hmotného práva, případně prokázání, že při zpeněžování majetku nebyl dodržen postup pro jeho zpeněžování mimo dražbu. Insolvenční soud však nezkoumá, zda došlo ke zpeněžení za cenu obvyklou¹⁸¹, přičemž neplatnost smlouvy nelze namítat s odkazem na sjednanou cenu: „*Případná (ne)výhodnost prodeje mimo dražbu tak může založit odpovědnost insolvenčního správce a zajištěného věřitele (za ocenění, výběr znalce a akceptaci znaleckých závěrů odpovídá insolvenční správce a za pokyn, který tyto závěry použije, zajištěný věřitel, který jej udělí); tyto skutečnosti však nejsou významné pro posouzení platnosti kupní smlouvy.*“¹⁸²

¹⁷⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 8. 2018, sp. zn. 28 Cdo 1965/2018

¹⁸⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2014, sp. zn. 29 ICdo 79/2014

¹⁸¹ SPRINZ, Petr, NOVOPACKÝ, Lukáš. § 289 [Zpeněžení prodejem mimo dražbu]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 24.

¹⁸² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2022, sp. zn. 29 ICdo 69/2021

10. Spory o určení, zda tu je či není právní vztah nebo právo týkající se majetku nebo závazků dlužníka, je-li na takovém určení naléhavý právní zájem

Incidenční spory uvedené v ustanovení § 159 odst. 1 pod písm. g) míří na úpravu posouzení neplatnosti právního úkonu týkajícího se majetku nebo závazků dlužníka uvedenou v ustanovení § 231 insolvenčního zákona.

Jak již nastíněno výše, po zahájení insolvenčního řízení je pro posouzení takové neplatnosti dána výlučná pravomoc insolvenčního soudu, a to i v případě, že bude neplatnost právního úkonu posuzována pouze jako předběžná otázka. Cílem tohoto ustanovení je zajistit, aby „otázka platnosti právního úkonu, jež je určující pro příslušnost majetku dlužníka do jeho majetkové podstaty nebo pro identifikaci závazků dlužníka, nebyla v průběhu insolvenčního řízení účelově vytěšňována (určovacími žalobami podle § 80 písm. c/ o. s. ř., podávanými u obecných soudů) mimo rámec procedur nastavených insolvenčním zákonem k řešení těchto otázek (aby např. nedocházelo k tomu, že incidenční spor o příslušnost určitého majetku do majetkové podstaty dlužníka, zahájený podáním vylučovací žaloby, bude blokován řízením vedeným u obecného soudu o určovací žalobě týkající se některé z otázek, již má v onom incidenčním sporu řešit insolvenční soud jako otázku předběžnou).“¹⁸³ Jedná se tedy o ustanovení pouze procesní povahy, které nezakládá „zvláštní hmotněprávní skutkové podstaty neplatnosti právních jednání.“¹⁸⁴ Po zahájení insolvenčního řízení tedy nemůže být platnost takového právního úkonu posuzována před jiným, než insolvenčním soudem. Probíhá-li takové řízení, je nutné jej pro neodstranitelný nedostatek věcné příslušnosti zastavit. Posuzuje-li jiný než insolvenční soud neplatnost právního úkonu jakožto předběžnou otázku, řízení musí být přerušeno.

Byla-li však neplatnost právního úkonu týkajícího se majetku nebo závazků dlužníka zjištěna rozhodnutím soudu, které nabylo právní moci před zahájením

¹⁸³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2013, sp. zn. 29 Cdo 392/2011

¹⁸⁴ JURÁŠ, Marek. § 231 [Neplatnost právního úkonu]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 1.

insolvenčního řízení, považuje se právní úkon, jehož se rozhodnutí týká, za neplatný i v insolvenčním řízení.¹⁸⁵

Na posouzení neplatnosti právního jednání se plně aplikují normy soukromého práva a předpokladem úspěchu ve věci je tak mimo jiné prokázání naléhavého právního zájmu.¹⁸⁶ Jak současně vyplývá z ustanovení § 231 odst. 3 insolvenčního zákona, relativní neplatnosti se může vedle dotčené osoby dovolat rovněž insolvenční správce.

¹⁸⁵ ustanovení § 232 insolvenčního zákona

¹⁸⁶ ustanovení § 80 občanského soudního řádu

11. Spory dle ustanovení § 178 a § 179 insolvenčního zákona

11.1. Spory dle ustanovení § 178

Ustanovení § 178 insolvenčního zákona upravuje situace, kdy je po přezkoumání pohledávky tato zjištěna tak, že její skutečná výše činí méně než 50 % přihlášené částky. V takovém případě se k přihlášené pohledávce nepřihlíží ani v rozsahu, ve kterém byla zjištěna. Pohledávka věřitele je z tohoto důvodu odmítnuta a jeho účast v insolvenčním řízení skončena.¹⁸⁷ Výjimku představuje situace, kdy rozhodnutí o výši pohledávky záviselo na znaleckém posudku nebo úvaze soudu.

Insolvenční soud může současně věřiteli, který takovou pohledávku přihlásil, uložit, aby ve prospěch majetkové podstaty zaplatil částku, kterou určí se zřetelem ke všem okolnostem přihlášení a přezkoumání pohledávky, nejvýše však částku, o kterou přihlášená pohledávka převýšila rozsah, ve kterém byla zjištěna. Nejedná se přitom o běžnou kompenzační náhradu způsobené škody, nýbrž o majetkovou sankci za samotný zásah do práv a zájmů ostatních účastníků insolvenčního řízení. Při určení výše škody je tedy *„namístě zohledňovat kritéria jako důvod přihlášení pohledávky v nesprávné výši (zlovolný záměr obohatit se na majetkové podstatě či ovlivnit průběh řízení, nebo naopak omluvitelný omyl, nesprávný právní názor v dosud nejudikované věci apod.), relevance pohledávky v kontextu pohledávek dalších věřitelů (většinová, nebo naopak výrazně minoritní pohledávka) či výkon práv spojených s pohledávkou a jeho dopady (členství ve voleném věřitelském orgánu, hlasování o změně insolvenčního správce apod.)*“¹⁸⁸

Ustanovení § 178 odst. 1 insolvenčního zákona explicitně určuje, že se jedná o incidenční spor. Aktivní věcnou legitimaci k podání takové žaloby má výlučně insolvenční správce. V souladu s ustálenou judikaturou platí, že *„řízení o incidenční žalobě podle § 178 insolvenčního zákona je řízením, v němž z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky (§ 153 odst. 2 o. s. ř.). Jelikož se způsob*

¹⁸⁷ ustanovení § 185 insolvenčního zákona

¹⁸⁸ ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. § 178 [Důsledky zjištění pohledávky v jiné než přihlášené výši]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 18.

*vypořádání vztahu týká jen žalovaného, nemůže soud překročit výši plnění požadovanou po žalovaném, může však žalobci přisoudit méně, aniž by o zbytku uplatněného nároku rozhodoval zamítavým výrokem.*¹⁸⁹

Účelem této úpravy je odradit věřitele od přihlašování nadhodnocených pohledávek do insolvenčního řízení. Tomu odpovídá i následná zákonem daná možnost vyvarovat se nepříznivých sankčních následků přes skutečnost, že k přihlášení takové pohledávky došlo. Věřiteli může na základně ustanovení § 178 odst. 2 insolvenčního zákona vzít nadhodnocenou část pohledávky účinně zpět předtím, než nastal účinek, na základě kterého se podle insolvenčního zákona nepřihlíží k popřené části pohledávky. Pakliže dojde k takovému zpětvzetí, nepovažuje se tato část pohledávky za přihlášenou, a tedy nemohou být naplněny podmínky stanovené pro uložení povinnosti zaplatit škodu.

11.2. Spory dle ustanovení § 179 insolvenčního zákona

Další z incidenčních sporů explicitně označuje ustanovení § 179 insolvenčního zákona, které dopadá na zajištěné pohledávky, konkrétně na situace, kdy je po přezkoumání přihlášená zajištěná pohledávka zjištěna tak, že věřitel má právo na uspokojení této pohledávky v rozsahu menším než 50 % její výše nebo že má právo na uspokojení ze zajištění v pořadí horším, než uvedl v přihlášce pohledávky. V takovém případě se k právu věřitele na uspokojení této pohledávky ze zajištění se v insolvenčním řízení nepřihlíží. Výjimku opět představuje situace, kdy rozhodnutí o výši pohledávky záviselo na znaleckém posudku nebo úvaze soudu.

Stejně jako v přechozím případě může insolvenční soud na návrh insolvenčního správce uložit takovému věřiteli, aby ve prospěch zajištěných věřitelů, kteří přihlásili pohledávku se zajištěním ke stejnému majetku, zaplatil částku, kterou určí se zřetelem ke všem okolnostem uplatnění a přezkoumání práva na uspokojení ze zajištění, nejvýše však částku, o kterou hodnota zajištění uvedená v přihlášce převýšila hodnotu zjištěného zajištění.

¹⁸⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2018, sp. zn. 29 ICdo 30/2016

Úprava se oproti incidenčním sporům uvedeným v ustanovení § 178 insolvenčního zákona vztahuje pouze na zajištěné věřitele. Rovněž tak případně hrazená škoda má sloužit pouze k uspokojení zajištěných věřitelů, kteří nadto přihlásili pohledávku se zajištěním ke stejnému majetku. V ostatním jde plně odkázat na výklad uvedený v předchozí kapitole č. 10.1 této diplomové práci.

12. Spory dle ustanovení § 186 odst. 2 insolvenčního zákona

Ustanovení § 186 insolvenčního zákona upravuje situace, kdy v průběhu insolvenčního řízení dojde k uspokojení pohledávky nebo jejímu zániku jiným způsobem a přihlášený věřitel nevezme takovou pohledávku bez zbytečného odkladu zpět. V takovém případě insolvenční soud rozhodne o ukončení účasti tohoto věřitele v insolvenčním řízení. Toto rozhodnutí (které má formu usnesení) by mělo být vždy řádně odůvodněno co do důvodu zániku pohledávky, a to nejen formou právní kvalifikace, ale rovněž popisem skutkových okolností, které k zániku pohledávky měly vést. Současně musí být dána věřiteli možnost (již před samotným ukončením jeho účasti) se k těmto důvodům vyjádřit. Insolvenční soud však v této fázi neprovádí rozsáhlé dokazování a jsou-li zde pochyby o tom, zda pohledávka zanikla, měla by být účast věřitele v řízení ukončena.¹⁹⁰

Opravné prostředky proti tomuto rozhodnutí nejsou přípustné, věřitel se však může žalobou podanou u insolvenčního soudu domáhat určení, že jeho pohledávka nadále trvá, tvrdí-li, že v průběhu insolvenčního řízení nebyla uspokojena, ani nezanikla jiným způsobem. Zákon explicitně stanoví, že se jedná o incidenční spor.

Aktivně věcně legitimován je tedy z logiky věci vždy věřitel, jehož účast byla v řízení ukončena, pasivně věcně legitimován je insolvenční správce. Hmotněprávní lhůta pro podání žaloby činí 30 dnů ode dne, kdy bylo rozhodnutí o ukončení účasti v insolvenčním řízení věřiteli doručeno v souladu s ustanovením § 74 odst. 2 insolvenčního zákona. Věřitel musí být o možnosti podat žalobu podle § 186 odst. 2 poučen.

Pakliže věřitel ve stanové lhůtě nepodá příslušnou žalobu, případně dojde-li k jejímu zamítnutí, odmítnutí či zastavení řízení, platí, že pohledávka tohoto věřitele zanikla způsobem uvedeným v rozhodnutí o ukončení jeho účasti. Vyhoví-li insolvenční soud žalobě, účast věřitele v insolvenčním řízení se právní mocí rozsudku obnovuje.

¹⁹⁰ ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. § 186 [Zánik pohledávky a žaloba na určení, že dále trvá]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (4. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 5.

13. Spory dle ustanovení § 373 odst. 6 a § 385 odst. 6 insolvenčního zákona

Úprava incidenčních sporů podle § 373 odst. 6 a § 385 odst. 6 insolvenčního zákona dopadá na úpadek finančních institucí, konkrétně pojišťoven a zajišťoven.

V obou případech platí, že vyplývají-li pohledávky věřitelů z účetnictví dlužníka, tedy finanční instituce, pokládají se automaticky za přihlášené podle insolvenčního zákona, kdy okamžikem jejich přihlášení je prohlášení konkursu.

Insolvenční správce je v takovém případě povinen bez zbytečného odkladu, nejpozději však do 60 dnů ode dne prohlášení konkursu, zaslat každému takovému věřiteli písemné oznámení, ve kterém uvede mimo jiné to, jaká je výše jeho pohledávky a její charakter (tedy zda se jedná o pohledávku za majetkovou podstatou, jí postavenou na roveň, zajištěnou pohledávku, pohledávku podřízenou, apod.). Současně poučí věřitele o možnosti podat proti určené výši či charakteru pohledávky námitky, o následcích nepodání těchto námitek a rovněž informuje věřitele o tom, jakým způsobem bude postupováno, pakliže nedojde k dohodě ohledně výše nebo charakteru pohledávky.

Písemnou námitku může věřitel uplatnit u insolvenčního správce do 4 měsíců ode dne prohlášení konkursu, pokud tak neučiní, platí, že s údaji o pohledávce uvedenými v oznámení souhlasí. Současně je dána věřiteli možnost vznést námitku, že mu nebylo řádně doručeno oznámení ze stran insolvenčního správce, a to ve lhůtě 3 měsíců ode dne zveřejnění výtahu z rozhodnutí o prohlášení konkursu v Úředním věstníku Evropské unie.

V námitce uvede věřitel výši a charakter pohledávky, a doloží úředně ověřené kopie listin, které jeho tvrzení prokazují.

Nedojde-li v návaznosti na podání námitky do 2 měsíců po uplynutí lhůty k jejímu uplatnění k dohodě insolvenčního správce a věřitele ohledně její výše či charakteru, může věřitel uplatnit své právo žalobou na určení u insolvenčního soudu do 3 měsíců po uplynutí lhůty k písemné dohodě. Insolvenční zákon výslovně stanovuje, že se jedná o incidenční spor.

Nedojde-li žaloba ve stanovené lhůtě k insolvenčnímu soudu, k pohledávce se nad rámec údajů uvedených v účetnictví dlužníka nepřihlíží.

Zvláštní úpravu nalezneme v obou případech ve vztahu k nákladům řízení. Vyhoví-li totiž insolvenční soud této žalobě na určení, je insolvenční správce povinen zaplatit do majetkové podstaty částku odpovídající nákladům sporu, které z ní byly hrazeny. Této povinnosti se zprostí, jestliže prokáže, že o skutečné výši nebo charakteru pohledávky nevěděl a ani při vynaložení odborné péče vědět nemohl. Domnívám se, že úprava pravděpodobně cílí na to, aby neshody ohledně výše či charakteru pohledávky byly řešeny s náležitou péčí již v rámci námitkového řízení.

14. Řízení dle ustanovení § 66 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb.

Na základě novely zákona č. 90/2012 Sb., účinné od 01.01.2021, se dle ustanovení § 66 odst. 3 zákona o obchodních korporacích považuje za incidenční spor podle insolvenčního zákona rovněž řízení proti členovi statutárního orgánu, který porušením svých povinností přispěl k úpadku obchodní korporace.

Řízení probíhá před insolvenčním soudem na návrh insolvenčního správce a rozhoduje se v něm o:

- a) povinnosti tohoto člena statutárního orgánu vydat do majetkové podstaty prospěch získaný ze smlouvy o výkonu funkce, jakož i případný jiný prospěch, který od obchodní korporace obdržel, a to až za období 2 let zpět před zahájením insolvenčního řízení, jedná-li se o insolvenční řízení zahájené na návrh jiné osoby než dlužníka; není-li vydání prospěchu možné, nahradí jej člen statutárního orgánu v penězích;
- b) o povinnosti tohoto člena poskytnout do majetkové podstaty plnění až do výše rozdílu mezi souhrnem dluhů a hodnotou majetku obchodní korporace, pakliže byl na majetek korporace prohlášen konkurs. Při určení výše plnění insolvenční soud přihlédne zejména k tomu, jakou měrou přispělo porušení povinnosti k nedostatečné výši majetkové podstaty.

Rozhodne-li o tom věřitelská výbor, je insolvenční správce povinen návrh na zahájení incidenčního řízení podat. Pokud však nejsou v majetkové podstatě peněžní prostředky potřebné ke krytí nákladů na podání návrhu a vedení řízení, může insolvenční správce podmínit podání návrhu nebo další pokračování v řízení tím, aby mu věřitelé poskytli na úhradu těchto nákladů přiměřenou zálohu. Skončí-li řízení úspěchem insolvenčního správce, mohou věřitelé, kteří zálohu poskytli, požadovat její náhradu jako pohledávku za majetkovou podstatou.¹⁹¹

¹⁹¹ ustanovení § 66 odst. 2 zákona o obchodních korporacích

Současně platí, že „je-li členem statutárního orgánu obchodní korporace právnická osoba, použije se ustanovení § 66 i na fyzickou osobu, která tuto právnickou osobu při výkonu funkce zastupuje (§ 69 odst. 1 ZOK); toto ustanovení se použije obdobně na bývalého člena statutárního orgánu, na osobu v obdobném postavení člena statutárního orgánu a na každou další osobu, která se fakticky v takovém postavení nachází, přestože není členem orgánu, a bez zřetele k tomu, jaký vztah k obchodní korporaci má (§ 69 odst. 2 ZOK).“¹⁹²

¹⁹² JUDr. Maršíková, Jolana (datum vydání 18.02.2021, zdroj: Verlag Dashöfer), 5.4.1. *Obecná charakteristika incidenčních sporů* [online, cit. 2023-04-23]. Dostupné z www.insolveneni-zakon-komentar.cz.

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo přiblížit a komplexně rozebrat problematiku incidenčních sporů vznikajících v rámci insolvenčních řízení.

Jak již bylo zmíněno, incidenční spory ve své podstatě představují jistou, avšak nezbytnou, překážku pro základní požadavek rychlosti insolvenčního řízení. Dle názoru autorky však zákonná úprava tento princip v co největší možné míře reflektuje. Zmínit lze například zakotvení možnosti projednání incidenčního sporu jiným soudcem (byť jak popsáno výše, takový postup nemusí svůj účel vždy naplnit), dále úpravu lhůt pro popírání pohledávek a podání incidenční žaloby, odmítnutí žaloby při její opožděnosti či nedostatku věcné legitimace (namísto nutnosti jejího projednání a zamítnutí rozsudkem, jak je tomu v rámci obecného občanského soudního řízení), či omezení na důvodech pro samotné zahájení incidenčního sporu.

Co se zákonné úpravy týče, dalo by se shrnout, že tato nevykazuje žádné výrazné nedostatky. Výkladové a aplikační problémy může představovat jistá nesystematičnost insolvenčního zákona a roztržitost úpravy jak v jeho rámci, tak z důvodu přiměřeného užití zákonné úpravy obecného občanského soudního řízení. Vyvstává proto zvýšená potřeba práce s komentářovou literaturou, která poskytuje ucelenější přehled o provázanosti a aplikovatelnosti jednotlivých ustanovení na konkrétně řešené případy. Dalším, a s tím souvisejícím nedostatkem by mohla být rovněž skutečnost, že jsou ustanovení insolvenčního zákona týkající se incidenčních sporů hojně doplňována judikatorním výkladem. Autorka se však osobně domnívá, že s ohledem na množství incidenčních sporů a otázek, jež mohou v praxi při jejich řešení vyvstat, lze uzavřít, že není v možnostech zákonodárce vtělit veškeré potenciální aspekty incidenčních sporů vyčerpávajícím způsobem do samotného insolvenčního zákona.

Problematickým aspektem je absence ucelených publikací týkajících se incidenčních sporů, což může s ohledem na výše uvedené činit interpretační obtíže. Cílem této práce bylo takový ucelený přehled zabývajících se výkladem a propojením jednotlivých ustanovení a incidenčních sporů vytvořit, a to spolu s odkazy na nejvýznamnější judikaturu, která výklad těchto ustanovení významně ovlivňuje.

První a druhá část diplomové práce proto byla zaměřena na obecnou charakteristiku insolvenčního řízení a incidenčních sporů a na specifika a průběh incidenčního řízení, kdy byl podrobně rozebrán postup od zahájení incidenčního sporu až po jeho skončení.

Další části diplomové práce pak byly věnovány jednotlivým incidenčním sporům, jejichž taxativní výčet nalezneme v ustanovení § 159 odst. 1 insolvenčního zákona. Autorka se velmi podrobně zaměřila především na spory o pravost, výši a pořadí pohledávek, a to z důvodu, že se jedná o v praxi nejčastěji vyvolané incidenční spory.

Seznam použitých zdrojů

Seznam použité literatury

1. VRBA, Milan, Oldřich ŘEHÁČEK, Jan ZŮBEK a Martin DIRHAN. *Vybraná judikatura z oblasti uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení s komentářem*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. Vybraná judikatura. ISBN 978-80-7598-767-9.
2. HÁSOVÁ, Jiřina a Tomáš MORAVEC. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-715-6.
3. WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-602-6.
4. HRŮŠA, Lukáš. *Odporovatelnost v insolvenčním právu*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. Academic papers. ISBN 978-80-7676-096-7.
5. HÁSOVÁ, Jiřina. *Vybrané instituty insolvenčního zákona v rozhodnutích Nejvyššího soudu: komentovaná soudní rozhodnutí*. V Praze: C.H. Beck, 2019. Judikatura (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-553-4.
6. MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022. Pro praxi. ISBN 978-80-7380-907-2.

Seznam použitých internetových zdrojů

1. MORAVEC, Tomáš, KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021
2. SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon*. 1. vydání (3. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022
3. WINTEROVÁ, Alena. *Incidenční spory*. *Bulletin advokacie*. 2003, č. 4
4. JUDr. Maršíková, Jolana (datum vydání 18.02.2021, zdroj: Verlag Dashöfer), 5.2.6. *Jiné způsoby uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení* [online]. Dostupné z www.insolvenzni-zakon-komentar.cz.

5. JUDr. Maršíková, Jolana (datum vydání 18.02.2021, zdroj: Verlag Dashöfer), 5.4.1. *Obecná charakteristika incidenčních sporů* [online]. Dostupné z www.insolvenční-zakon-komentar.cz.
6. JUDr. Maršíková, Jolana (datum vydání 18.02.2021, zdroj: Verlag Dashöfer), 5.3.3. *Důvody popření pohledávky* [online]. Dostupné z www.insolvenční-zakon-komentar.cz.
7. JUDr. Maršíková, Jolana (datum vydání 18.02.2021, zdroj: Verlag Dashöfer), 5.4.5. *Spor o vyloučení věci z majetkové podstaty* [online]. Dostupné z www.insolvenční-zakon-komentar.cz.
8. JUDr. Radim Chalupa, Ph.D. (datum vydání 30.11.2018), *Břemeno tvrzení a důkazní břemeno v řízení o určení pravosti popřené pohledávky* [online, cit. 2023-04-12]. Dostupné z www.advokatnidenik.cz

Seznam použitých právních předpisů

1. Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, v platném znění
2. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění
3. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění
4. Vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení, v platném znění
5. Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, v platném znění
6. Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, v platném znění

Seznam použité judikatury

1. Nález Ústavního soudu ze dne 27. 6. 2017, sp. zn. Pl. ÚS 22/16
2. Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30.06.2020, sp.zn. 29 ICdo 148/2019
3. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29.08.2019, sp.zn. 29 ICdo 176/2017
4. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17.06.2014, č.j. 3 VSPH 515/2013-B-138
5. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2021, sp. zn. 29 ICdo 38/2019

6. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 7. 2013, sp. zn. 29 ICdo 7/2013
7. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2012, sen. zn. 29 ICdo 17/2012
8. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.02.2018, sp.zn. 29 ICdo 39/2016
9. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24.05.2001, sp. zn. 32 Cdo 1726/98
10. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2012, sp. zn. 29 Cdo 4268/2010
11. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.10.2012, č.j. 29 Cdo 3045/2010
12. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.02.2014, č.j. 29 Cdo 2600/2011
13. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24.06.2020, sp.zn. 29 ICdo 21/2018
14. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.03.2019, sp.zn. 29 ICdo 95/2017
15. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.02.2013, sp. zn. 29 ICdo 11/2012
16. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.04.2016, sp. zn. 29 Cdo 2011/2014
17. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23.07.2015, sen. zn. 29 ICdo 24/2013
18. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2018, sp. zn. 29 ICdo 121/2016
19. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2018, sp. zn. 29 NSČR 191/2016
20. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.07.2021, sp.zn. 29 ICdo 154/2020
21. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 09.05.2018, sp.zn. 103 VPSH 449/2017
22. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20.09.2018, sp.zn. 29 ICdo 93/2016
23. rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 11.04.2022, sp.zn. MSPH 94 INS 2552/2020
24. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.06.2016, sp.zn. 29 ICdo 45/2014, Rc 116/2017
25. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.07.2013, sp. zn. 29 Cdo 392/2011
26. Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 28.05.2015, sp.zn. 101 VSPH 175/2015
27. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.10.2015, sp. zn. 29 Cdo 683/2011
28. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.04.2012, sp. zn. 29 Cdo 916/2011; 29 Cdo 917/2011
29. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.06.2019, sp.zn. 29 ICdo 142/2018
30. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.01.2017, sp. zn. 29 ICdo 24/2014

31. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20.11.2014, sp. zn. 21 Cdo 953/2014
32. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.03.2020, sp. zn. 29 ICdo 39/2018
33. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.11.2016, sp. zn. 29 ICdo 37/2016
34. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.02.2017, sp. zn. 29 Cdo 363/2015
35. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.07.2017, sp. zn. 29 ICdo 78/2015-I.
36. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2018, sp. zn. 29 ICdo 37/2015
37. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19.12.2012, sp.zn. 2 VSPH 712/2012
38. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 2. 2011, sp. zn. 31 Cdo 365/2009
39. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.08.2015, sp. zn. 29 ICdo 43/2015
40. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 07.06.2018, sp. zn. 29 Cdo 2772/2016
41. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 8. 2020, sp. zn. Ncp 464/2020
42. Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30.01.2017, sp.zn. 4 VSOL 922/2016
43. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 8. 2018, sp. zn. 28 Cdo 1965/2018
44. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2014, sp. zn. 29 ICdo 79/2014
45. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2022, sp. zn. 29 ICdo 69/2021
46. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2018, sp. zn. 29 ICdo 30/2016

Název diplomové práce, abstrakt a 3 klíčová slova

Incidenční spory v insolvenčním řízení

Diplomová práce se zabývá incidenčními spory, které vznikají a jsou rozhodovány v rámci jednotlivých insolvenčních řízení. Cílem této diplomové práce je vytvoření uceleného výkladu k problematice incidenčních sporů a rozebrání jejich specifik, především z důvodu, že publikací pojednávajících komplexně o incidenčních sporech v insolvenčním řízení není mnoho. S ohledem na propojenost incidenčního řízení s ustanoveními upravujícími obecné občanské soudní řízení, jistou nesystematičnost insolvenčního zákona a velké množství judikatury, pak může absence takových publikací činit interpretační a aplikační potíže.

První část je věnována obecnému výkladu a charakteristice insolvenčního řízení, úpadku a incidenčních sporů, včetně jejich taxativního výčtu, který nalezneme v § 159 odst. 1 insolvenčního zákona.

Druhá část diplomové práce je zaměřena na průběh incidenčního sporu, a to od jeho zahájení až po zvláštní úpravu insolvenčního zákona týkající se náhrady nákladů řízení. Samostatná kapitola je věnována možnosti pokračování incidenčního sporu po skončení insolvenčního řízení. V rámci druhé části diplomové práce je rozebrán rovněž vztah incidenčního řízení s obecným občanským soudním řízením, tedy použití ustanovení občanského soudního řádu a zákona o zvláštních řízeních soudních.

Třetí až čtrnáctá část jsou věnovány jednotlivým incidenčním sporům. Podrobně rozebrány jsou ve třetí části diplomové práce především spory o pravost, výši a pořadí pohledávek, jelikož se jedná o v praxi nejčastěji vznikající incidenční spory. Jednotlivé kapitoly zahrnují rovněž odkazy na nejvýznamnější judikaturu, která výklad ustanovení týkajících se incidenčních sporů významně ovlivňuje a doplňuje.

Závěrem je pak zhodnocena stávající zákonná úprava insolvenčního práva týkající se incidenčních sporů.

Klíčová slova: Incidenční spory. Insolvenční řízení. Incidenční žaloba.

Title of thesis, abstract and 3 keywords

Incidental disputes in insolvency proceedings

The master's thesis deals with incidental disputes that arise and are decided within individual insolvency proceedings. The aim of this master's thesis is to develop a comprehensive interpretation of the issue of incidental disputes and to analyze their specifics, mainly because there are not many publications dealing comprehensively with incidental disputes in insolvency proceedings. With regard to the connection of incidental proceedings with provisions governing general civil court proceedings, a certain unsystematic nature of the insolvency law and a large amount of case law, the absence of such publications can cause interpretation and application difficulties.

The first part is aimed at the general interpretation and characteristics of insolvency proceedings, bankruptcy and incidental disputes, including their positive list, which can be found in § 159, paragraph 1 of the Insolvency Act.

The second part of the master's thesis is focused on the course of the incident dispute, from its initiation to the special regulation of the insolvency law regarding the reimbursement of legal costs. A separate chapter addresses the possibility of continuing an incidental dispute after the insolvency proceedings have ended. In the second part of the diploma thesis, the relationship between incidental proceedings and general civil court proceedings is also analyzed, i.e. the application of the provisions of the Civil Procedure Code and the Act on Special Court Proceedings.

The third to fourteenth parts are devoted to particular incidental disputes. In the third part of the thesis, disputes about the authenticity, amount and order of claims are mainly discussed in detail, as these are the most frequently arising incidental disputes in practice. The chapters also include references to the most important case-law which significantly influences and complements the interpretation of the provisions relating to incidental disputes.

In conclusion, the current legal regulation of the insolvency law regarding incidental disputes is evaluated.

Keywords: Incidental disputes. Insolvency proceedings. Incidental lawsuit.